

MRR/H/8(1)06/2007

Minister Rozwoju Regionalnego

**Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013
Wytyczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ**

Grażyna Gęsicka
Minister Rozwoju
Regionalnego

Warszawa, 19 czerwca 2007 r.

Spis Treści

1. ROZDZIAŁ 1 - PODSTAWA PRAWNA	4
1.1 PODROZDZIAŁ 1 - AKTY PRAWNE I DOKUMENTY REGULUJĄCE KWALIFIKOWALNOŚĆ WYDATKÓW W RAMACH PO IIŚ	4
2. ROZDZIAŁ 2 – ZAKRES REGULACJI	7
2.1 PODROZDZIAŁ 1 - CEL WYTYCZNYCH	7
2.2 PODROZDZIAŁ 2 - ZAKRES OBOWIĄZYWANIA WYTYCZNYCH	7
3. ROZDZIAŁ 3 - SKRÓTY I POJĘCIA WYSTĘPUJĄCE W WYTYCZNYCH	8
4. ROZDZIAŁ 4 - KWALIFIKOWALNOŚĆ PROJEKTU A KWALIFIKOWALNOŚĆ WYDATKÓW	10
4.1 PODROZDZIAŁ 1 - OCENA KWALIFIKOWALNOŚCI PROJEKTU ORAZ KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKÓW	10
4.2 PODROZDZIAŁ 2 - ZASIĘG GEOGRAFICZNY KWALIFIKOWALNOŚCI	10
4.3 PODROZDZIAŁ 3 - TRWAŁOŚĆ PROJEKTU	10
5. ROZDZIAŁ 5 OGÓLNE ZASADY DOTYCZĄCE KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW	12
5.1 PODROZDZIAŁ 1 - OKRES KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW	12
5.1.1 – Sekcja 1 - Pojęcie i ramy okresu kwalifikowania wydatków	12
5.1.2 Sekcja 2 - Okres kwalifikowania wydatków w projektach realizowanych w ramach programów pomocy publicznej	12
5.1.3 - Sekcja 3 - Możliwość finansowania projektów częściowo zrealizowanych w momencie przyznania dofinansowania w ramach PO IIŚ	13
5.1.4. Sekcja 4 - Okres kwalifikowania wydatków a zwrot tzw. kwot zatrzymanych w kontraktach na roboty	14
5.2 PODROZDZIAŁ 2 - WYDATKI FAKTYCZNIE PONIESIONE ORAZ KOSZTY NIE WIĄŻĄCE SIĘ Z PRZEPEŁYWEM ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	15
5.2.1 – Sekcja 1 Wkład niepieniężny	15
5.3 PODROZDZIAŁ 3 - ZASADA EFEKTYWNOŚCI	16
5.4 PODROZDZIAŁ 4 - ZASADA PRZEJRZYSTOŚCI I DOKUMENTOWANIA WYDATKÓW KWALIFIKOWALNYCH	17
5.5 PODROZDZIAŁ 5 - ZGODNOŚĆ Z PRZEPISAMI PRAWA POLSKIEGO I WSPÓLNOTOWEGO	17
5.6 PODROZDZIAŁ 6 - PODMIOT DOKONUJĄCY WYDATKÓW KWALIFIKOWALNYCH	19
5.7 PODROZDZIAŁ 7 – PODMIOT, NA RZECZ KTÓREGO PONOSZONE SĄ WYDATKI KWALIFIKOWALNE	20
5.7.1 - Sekcja 1 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez Wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz instytucji finansowej	21
5.7.2 - Sekcja 2 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez Wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz podwykonawcy	21
5.7.3 – Sekcja 3 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku, gdy Beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rachunek podwykonawców	22
5.7.4 Sekcja 4 Kwalifikowalność wydatków poniesionych na rachunek wskazany przez komornika na podstawie tytułu wykonawczego	22
5.8 PODROZDZIAŁ 8 - OCENA KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKU W TRAKCIE REALIZACJI PROJEKTU	22
5.9 PODROZDZIAŁ 9 - ZAKAZ PODWÓJNEGO FINANSOWANIA	23
5.10 PODROZDZIAŁ 10 - PROJEKTY GENERUJĄCE DOCHÓD	23
5.11 PODROZDZIAŁ 11 - ZMIANY PROJEKTÓW	25

6. ROZDZIAŁ 6 - SZCZEGÓŁOWE ZASADY DOTYCZĄCE KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW	27
6.1 PODROZDZIAŁ 1 - WYDATKI ZWIĄZANE Z PRZYGOTOWANIEM PROJEKTU.....	27
6.2 PODROZDZIAŁ 2 - WYDATKI ZWIĄZANE Z ZARZĄDZANIEM PROJEKTEM	28
6.3 PODROZDZIAŁ 3 - NABYCIE NIERUCHOMOŚCI	31
6.3.1 Sekcja 1- Nabycie nieruchomości niezabudowanej.....	31
6.3.2. - Nabycie nieruchomości zabudowanej.....	32
6.3.3 Sekcja 3 – Wydatki związane z nabyciem nieruchomości.....	33
6.3.4 Sekcja 4 - Kwalifikowalność wydatków poniesionych na obowiązkowy wykup nieruchomości oraz obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania.....	33
6.4 PODROZDZIAŁ 4 - BUDOWA I MONTAŻ.....	34
6.4.1 Sekcja 1 - Budowa przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych.....	35
6.4.2 Sekcja 2 - Wydatki związane z budową przyłączy gazowniczych.....	35
6.4.3 Sekcja 3 - Wydatki związane z odtworzeniem nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót	35
6.5 PODROZDZIAŁ 5 - SPRZĘT I WYPOSAŻENIE	36
6.5.1 Sekcja 1 - Środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych zainstalowane na stałe w ramach projektu.....	36
6.5.2 Sekcja 2 - Przenośne środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych	36
6.5.3 Sekcja 3 - Sprzęt będący środkiem trwałym zakupiony/wytworzony na czas realizacji projektu.....	37
6.5.3.1 Podsekcja 1 - Wydatki związane z zapewnieniem zaplecza Inżyniera nadzoru	37
6.5.4 Sekcja 4 - Wartości niematerialne i prawne	38
6.5.5 Sekcja 5 - Amortyzacja	38
6.5.6 Sekcja 6 - Zakup używanego sprzętu	38
6.5.7 – Sekcja 7 Wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności.....	39
6.5.7.1 Podsekcja 1 - Leasing.....	39
6.5.7.2 Podsekcja 2 - Inne techniki finansowania.....	41
6.6 PODROZDZIAŁ 6 - DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMOCYJNE	41
6.7 PODROZDZIAŁ 7 - PODATEK OD TOWARÓW I USŁUG (VAT).....	41
6.8 PODROZDZIAŁ 8 - NIEZBĘDNE OPŁATY.....	50
6.8.1 – Sekcja 1 Opłaty za usunięcie drzew i krzewów oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego.....	50
6.8.2 – Sekcja 2 Opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej lub gazowej	52
6.9 PODROZDZIAŁ 9 - INNE KATEGORIE WYDATKÓW, JEŻELI WYNIKAJĄ BEZPOŚREDNIO ZE SPECYFIKI DANEGO PROJEKTU I ZOSTAŁY WSKAZANE W UMOWIE O DOFINANSOWANIE.....	53
6.10 PODROZDZIAŁ 10 - POZOSTAŁE	53
6.11 PODROZDZIAŁ 11 - WYDATKI NIEKWALIFIKOWALNE NA MOCY ROZPORZĄDZEŃ WE	53
6.12 PODROZDZIAŁ 12 - POMOC TECHNICZNA DLA INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH WE WDRAŻANIE PO IIŚ.....	54
Załącznik nr 1 Wzór oświadczenia o kwalifikowalności VAT	57
Załącznik nr 2 Lista szczegółowych kategorii wydatków, dla których warunkiem uznania za kwalifikowalne jest bezpośrednie wskazanie we wniosku o dofinansowanie (w pkt zatytułowanym „Opis projektu”) oraz wskazanie w umowie o dofinansowanie: .	58

1. Rozdział 1 - Podstawa prawna

Niniejsze wytyczne zostały przygotowane na podstawie postanowień art. 26 ust. 1. pkt 6. oraz art. 35 ust. 3 pkt 11 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹ oraz pkt 2.3 *Krajowych wytycznych dotyczących kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013.*

1.1 Podrozdział 1 - Akty prawne i dokumenty regulujące kwalifikowalność wydatków w ramach PO IiŚ

- 1) Kwestię kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ regulują następujące akty prawne:
 - a) rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999², zwane dalej „**rozporządzeniem ogólnym**”,
 - b) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999³, zwane dalej „**rozporządzeniem wykonawczym**”,
 - c) rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94⁴, zwane dalej „**rozporządzeniem 1084/2006**”,
 - d) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1783/1999⁵, zwane dalej „**rozporządzeniem 1080/2006**”,
 - e) ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁶, zwana dalej „**ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju**”

¹ Dz. U. z 2006 r., Nr 227, poz. 1658.

² Dz.Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r., L 210/25.

³ Dz.Urz. UE z dnia 27 grudnia 2006 r., L 371/1.

⁴ Dz.Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r., L 210/79.

⁵ Dz.Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r., L 210/1.

oraz następujące dokumenty:

- a) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, zaakceptowany przez Radę Ministrów i Komisję Europejską,
- b) Uszczegółowienie Programu wydane przez Ministra Rozwoju Regionalnego,
- c) *Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013*, które zostaną wydane przez MRR.

Wykaz innych aktów prawnych, na które powołują się Wytyczne:

- a) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych⁷, zwana dalej „**ustawą Pzp**”;
- b) ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸, zwana dalej „ustawą o rachunkowości”,
- c) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług⁹, zwana dalej **ustawą o VAT**,
- d) ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych¹⁰, zwana dalej „ustawą o finansach publicznych”,
- e) rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania przepisów ustawy o podatku od towarów i usług¹¹, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wykonywania przepisów ustawy o podatku od towarów i usług”,
- f) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 r. w sprawie określenia warunków udzielania zezwoleń na zajęcie pasa drogowego¹², zwane dalej jako „rozporządzenie w sprawie zezwoleń na zajęcie pasa drogowego”,
- g) ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych¹³, zwana dalej „ustawą o drogach publicznych”,
- h) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami¹⁴, zwana dalej „ustawą o gospodarce nieruchomościami”,

⁶ Dz. U. z 2006 r., Nr 227, poz. 1658.

⁷ Dz. U. z 2006 r., Nr 164, poz. 1163, z późn. zm.

⁸ Dz. U. z 2002 r., Nr 76, poz. 694, z późn. zm.

⁹ Dz. U. z 2004 r., Nr 54, poz. 535, z późn. zm.

¹⁰ Dz. U. z 2005 r., Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.

¹¹ Dz. U. z 2004 r., Nr 97, poz. 970, z późn. zm.

¹² Dz. U. z 2004 r., Nr 140, poz. 1481.

¹³ Dz. U. z 2007 r., Nr 19, poz. 115, z późn. zm.

¹⁴ Dz. U. z 2004 r., Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.

- i) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹⁵, zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”,
- j) ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁶, zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków”,
- k) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska¹⁷, zwana dalej „ustawą Prawo ochrony środowiska”,
- l) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny¹⁸, zwana dalej **K.c.**,
- m) ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych¹⁹.

Wytyczne należy stosować opierając się na ww. aktach prawnych i dokumentach oraz na odpowiednim prawodawstwie krajowym.

¹⁵ Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880, z późn. zm.

¹⁶ Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858.

¹⁷ Dz. U. z 2006 r., Nr 129, poz. 902, z późn. zm.

¹⁸ Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.

¹⁹ Dz. U. z 2003 r., Nr 80, poz. 721, z późn. zm.

2. Rozdział 2 – Zakres regulacji

2.1 Podrozdział 1 - Cel Wytycznych

Celem Wytycznych jest określenie zasad dotyczących kwalifikowania wydatków w projektach współfinansowanych z Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach PO Infrastruktura i Środowisko.

2.2 Podrozdział 2 - Zakres obowiązywania Wytycznych

- 1) Wytyczne dotyczą wszystkich wydatków kwalifikowalnych ponoszonych przez Beneficjenta - zarówno w ramach współfinansowania krajowego jak i środków wspólnotowych w ramach realizacji projektu współfinansowanego z FS lub EFRR w ramach PO liŚ. Jedynie wydatki niezbędne dla realizacji projektu, poniesione zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie zawartej z Beneficjentem oraz zgodnie z Wytycznymi mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 2) W przypadku projektu lub grupy projektów objętych zasadami pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu ustanawiającego WE (art. 87 ust. 1.) mogą obowiązywać bardziej restrykcyjne zasady dotyczące kwalifikowania wydatków od określonych w Wytycznych, wynikające z programu pomocy publicznej, które mogą dotyczyć w szczególności okresu kwalifikowania wydatków oraz kategorii wydatków kwalifikowalnych. W takim przypadku za kwalifikowalne mogą być uznane tylko te wydatki, które spełniają równocześnie warunki określone w Wytycznych i warunki określone w programie pomocy publicznej.
- 3) Wytyczne są skierowane do wszystkich instytucji uczestniczących we wdrażaniu POliŚ, w tym do Instytucji Pośredniczących, Instytucji Wdrażających/Instytucji Pośredniczących II stopnia oraz Beneficjentów. Postanowienia Wytycznych powinny być również uwzględnione przez Instytucję Certyfikującą oraz Instytucję Audytową w zakresie ich kompetencji w ramach systemu wdrażania PO liŚ.
- 4) Beneficjent może wnioskować o refundację poniesionych wydatków kwalifikowalnych – do kwoty określonej w umowie o dofinansowanie..

3. Rozdział 3 - Skróty i pojęcia występujące w wytycznych

Skróty występujące w Wytycznych:

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

FS – Fundusz Spójności

IA – Instytucja Audytowa

IC – Instytucja Certyfikująca

IP – Instytucja Pośrednicząca

IW/IPII – Instytucja Wdrażająca/Instytucja Pośrednicząca II stopnia

IZ- Instytucja Zarządzająca

KE – Komisja Europejska

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej

PO IiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

SIWZ – specyfikacja istotnych warunków zamówienia

Wytyczne – niniejszy dokument *Wytyczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ*

Najważniejsze pojęcia występujące w Wytycznych:

Beneficjent – w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Cross-financing - zasada elastycznego, krzyżowego finansowania, która ma na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych. Zapewnia ona możliwość finansowania w ramach zakresów interwencji EFRR i EFS komplementarnych działań wchodzących odpowiednio w zakres drugiego funduszu. Zasada ta stosuje się jedynie do działań, które są zarówno niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu lub grupy projektów jak i bezpośrednio powiązane z projektem lub grupą projektów. Udział środków możliwych do objęcia zasadą jest ograniczona do 10% na poziomie osi priorytetowej (vide art. 34 ust. 2 rozporządzenia ogólnego).

Duży projekt - projekt którego całkowity koszt przekracza kwotę 25 mln EUR w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln EUR w przypadku innych dziedzin (vide art. 39 rozporządzenia ogólnego).

Nieruchomość niezabudowana - część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), z wyłączeniem budynków, budowli, obiektów małej architektury oraz tymczasowych obiektów budowlanych.

Nieruchomość zabudowana - część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), jak również budynki, budowle, obiekty małej architektury, jeżeli są trwale związane z gruntem.

Program pomocowy – program określający zasady postępowania w sprawach dotyczących pomocy państwa spełniającej przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Umowa o dofinansowanie - umowa zawarta z Beneficjentem, na podstawie której Beneficjent realizuje projekt współfinansowany w ramach PO LiŚ.

Wydatek kwalifikowalny – wydatek lub koszt poniesiony przez Beneficjenta (lub podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w umowie o dofinansowanie) w związku z realizacją projektu w ramach PO LiŚ, zgodnie z zasadami obowiązującymi w Wytycznych, który kwalifikuje się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację PO LiŚ w trybie określonym w umowie o dofinansowanie projektu.

Wydatek niekwalifikowalny – wydatek lub koszt nie kwalifikujący się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację PO LiŚ.

Wyłączenie blokowe (wyłączenie grupowe) - należy przez to rozumieć pomoc publiczną, której nie dotyczy obowiązek notyfikacji, zgodnie z rozporządzeniami Komisji wydanymi na podstawie art. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczącego stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa²⁰.

²⁰ Dz. Urz. WE z dnia 14 maja 1998 r., L 142.

4. Rozdział 4 - Kwalifikowalność projektu a kwalifikowalność wydatków

4.1 Podrozdział 1 - Ocena kwalifikowalności projektu oraz kwalifikowalności wydatków

- 1) Ocena kwalifikowalności projektu jest dokonywana na etapie oceny wniosków o dofinansowanie i polega na sprawdzeniu czy przedstawiony projekt może stanowić przedmiot współfinansowania w ramach PO LiŚ (tj. przede wszystkim czy projekt jest zgodny z PO LiŚ, czy Beneficjent jest uprawniony do złożenia wniosku w ramach danego działania, czy projekt jest zgodny z odpowiednimi politykami Wspólnoty, czy przyczynia się do realizacji celów PO LiŚ, czy spełnia kryteria wyboru zaakceptowane przez Komitet Monitorujący).
- 2) Należy jednak podkreślić, iż sam fakt, że dany projekt kwalifikuje się do wsparcia w ramach PO LiŚ nie oznacza jeszcze, że wszystkie wydatki poniesione podczas realizacji tego projektu będą uznane za kwalifikowalne.
- 3) Projektodawcy powinni, w ramach przygotowywanych projektów, określić zarówno wydatki kwalifikujące się do wsparcia (czyli wydatki kwalifikowalne) jak również wydatki do wsparcia nie kwalifikujące się (czyli wydatki niekwalifikowalne). Potwierdzenie wysokości planowanych do poniesienia wydatków kwalifikowalnych następuje w umowie o dofinansowanie zawieranej z Beneficjentem PO LiŚ.

4.2 Podrozdział 2 - Zasięg geograficzny kwalifikowalności

- 1) Projekt współfinansowany w ramach PO LiŚ powinien być realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2) Odstępstwa od tej zasady są możliwe tylko za zgodą IZ i tylko w sytuacji, kiedy projekt przynosi znaczące korzyści dla obszaru objętego wsparciem przez dany program. Jako zgodę rozumie się umieszczenie odpowiedniego postanowienia w Programie Operacyjnym lub akceptację realizacji projektu w takim kształcie w umowie o dofinansowanie.

4.3 Podrozdział 3 - Trwałość projektu

- 1) Zgodnie z art. 57 rozporządzenia ogólnego każdy projekt współfinansowany ze środków funduszy strukturalnych lub FS musi zachować trwałość przez okres pięciu lat od daty stanowiącej ostatni dzień okresu kwalifikowania wydatków (stanowiącego jednocześnie

okres realizacji projektu) wskazanego w umowie o dofinansowanie. Takie podejście jest zgodne z art. 88 ust 1 rozporządzenia ogólnego.

- 2) Pojęcie „trwałości projektu” rozumiane jest jako nie poddanie projektu tzw. znaczącej modyfikacji, tj.:
 - a) modyfikacji mającej znaczny wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny oraz
 - b) wynikającej ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.
- 3) Poddanie projektu znaczącej modyfikacji oznacza **jednoczesne** spełnienie co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. a i co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. b.
- 4) W przypadku niezachowania ww. zasady wydatki poniesione w związku z realizacją projektu, które zostały zrefundowane ze środków FS lub EFRR zostaną objęte procedurą odzyskiwania zgodnie z art. 98-102 rozporządzenia ogólnego.

5. Rozdział 5 Ogólne zasady dotyczące kwalifikowania wydatków

Ogólne zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków obowiązują w odniesieniu do wszystkich kategorii wydatków kwalifikowalnych opisanych w części szczegółowej, w Rozdziale 6.

5. 1 Podrozdział 1 - Okres kwalifikowania wydatków

5.1.1 – Sekcja 1 - Pojęcie i ramy okresu kwalifikowania wydatków

- 1) Pod pojęciem okresu kwalifikowania wydatków należy rozumieć okres, w którym mogą być ponoszone wydatki kwalifikowalne. Wydatki poniesione poza okresem kwalifikowania wydatków nie stanowią wydatków kwalifikowalnych.

Początek okresu kwalifikowania wydatków dla PO liŚ stanowi 1 stycznia 2007 r.

Koniec okresu kwalifikowania wydatków dla PO liŚ stanowi data 31 grudnia 2015 r.

- 2) **Ostateczny okres kwalifikowania wydatków dla danego projektu** zostanie określony w umowie o dofinansowanie zawieranej z Beneficjentem, która określi zarówno początkową jak i końcową datę kwalifikowalności wydatku. Początkową datą kwalifikowania wydatków może być 1 stycznia 2007 r., również w przypadku gdy wniosek o dofinansowanie został złożony w późniejszym terminie. Końcowa data kwalifikowalności wydatku może zostać zmieniona w uzasadnionym przypadku, na pisemny wniosek Beneficjenta, za zgodą instytucji stanowiącej stronę umowy o dofinansowanie, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie z Beneficjentem – jednak w żadnym wypadku końcowa data kwalifikowania wydatków dla projektu nie może wykraczać poza datę 31 grudnia 2015 r.

5.1.2 Sekcja 2 - Okres kwalifikowania wydatków w projektach realizowanych w ramach programów pomocy publicznej

- 1) W przypadku działań objętych wyłączeniem blokowym bądź programem pomocowym, obowiązują ramy czasowe w nim określone.
- 2) Ponadto, w przypadku projektów podlegającym zasadom pomocy publicznej, program pomocy publicznej może określać bardziej restrykcyjne zasady dotyczące kwalifikowania wydatków niż określone w Wytycznych.

- 3) W przypadku programów pomocowych zatwierdzonych przez KE w oparciu o *Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013*, zgodnie z treścią pkt 38 Wytycznych KE w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013²¹, pomoc może być udzielona, z zastrzeżeniem postanowień szczegółowych rozporządzeń Rady Ministrów dotyczących ustanowienia programów pomocowych w zakresie regionalnej pomocy publicznej w określonych obszarach, wyłącznie wtedy, gdy beneficjent przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu złoży wniosek o przyznanie pomocy, a IP potwierdzi następnie na piśmie, że projekt, z zastrzeżeniem szczegółowej weryfikacji wniosku, zasadniczo kwalifikuje się do pomocy, ponieważ spełnia kryteria określone w programie. Wszystkie programy pomocy muszą zawierać wyraźne odniesienie do obydwu powyższych warunków.
- 4) W przypadku pomocy ad hoc udzielanej na podstawie *Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013*, IP przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu, musi wydać list intencyjny w sprawie przyznania pomocy uzależniający ją od zatwierdzenia pomocy przez Komisję. Jeśli prace rozpoczną się zanim warunki określone w niniejszym oraz powyższym akapicie nie zostaną spełnione, projekt w całości nie będzie kwalifikował się do pomocy.

5.1.3 - Sekcja 3 - Możliwość finansowania projektów częściowo zrealizowanych w momencie przyznania dofinansowania w ramach PO IiŚ

1) Nie ma przepisów uniemożliwiających finansowanie w ramach PO IiŚ projektów częściowo bądź całkowicie zrealizowanych (z zastrzeżeniem szczególnych zasad, które mogą obowiązywać projekty, dla których dofinansowanie stanowi pomoc publiczną). W takim przypadku do pomocy będą mogły się kwalifikować jedynie wydatki poniesione w okresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ. Projekty takie będą musiały spełniać wszystkie zasady obowiązujące dla projektów, których realizacja nie została rozpoczęta przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, tj. przede wszystkim dotyczące pomocy publicznej, ochrony środowiska, ochrony przyrody, zamówień publicznych, zgodności z PO IiŚ oraz określone w rozporządzeniach WE dotyczących nowego okresu programowania (vide pkt 1.1) i wytycznych odpowiednich instytucji. Zatem w przypadku projektów częściowo zakończonych lub całkowicie zrealizowanych w momencie przyznania dofinansowanie trzeba uwzględnić większe niż w przypadku nowych projektów ryzyko niedopełnienia wszystkich wymagań warunkujących dofinansowanie w ramach PO IiŚ.

²¹ Dz. Urz. UE z dnia 4 marca 2006 r., C 54.

2) Przez projekt częściowo zrealizowany należy rozumieć, z zastrzeżeniem szczególnych zasad dotyczących pomocy publicznej, projekt, w ramach którego, przed podpisaniem umowy o dofinansowanie poniesiono wydatki, które zostaną następnie przedstawione do refundacji w ramach wniosku o płatność.

3) Odpowiednio, przez projekt całkowicie zrealizowany należy rozumieć projekt, w ramach którego, przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, poniesiono wszystkie wydatki, które zostaną następnie przedstawione do refundacji w ramach wniosku o płatność.

5.1.4. Sekcja 4 - Okres kwalifikowania wydatków a zwrot tzw. kwot zatrzymanych w kontraktach na roboty

1) Może wystąpić sytuacja, w której termin wypłaty tzw. kwoty zatrzymanej (tj. części należności na rzecz Wykonawcy zatrzymanej przez Zamawiającego na podstawie postanowień zawartej umowy) przekroczy termin końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonej w umowie o dofinansowanie. Zgodnie z zasadą ogólną wydatek stanowiący zwrot kwot zatrzymanych, który nastąpi po upływie tej daty będzie stanowił wydatek niekwalifikowalny. W związku z powyższym Beneficjent powinien tak określić termin realizacji projektu we wniosku o dofinansowanie, aby w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny po upływie którego następuje zwrot kwot zatrzymanych.

Jednocześnie Beneficjent może podjąć działania mające na celu przyspieszenie terminu zwrotu kwot zatrzymanych. W tym celu, Beneficjent może np.:

- a) posłużyć się gwarancją instytucji finansowej zgodnie z przepisami ustawy Pzp. W takim przypadku wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej (która w innym przypadku mogłaby być wypłacona dopiero po np. dwóch latach) w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę). Kwota zatrzymana, która została wypłacona wykonawcy, uważana jest za wydatek faktycznie poniesiony, co stanowi jeden z warunków koniecznych do uznania danego wydatku za wydatek kwalifikowalny,
- b) ustanowić termin zwrotu kwoty zatrzymanej w taki sposób, aby wydatek związany ze zwrotem kwoty zatrzymanej mógł być uznany za wydatek kwalifikowalny, czyli dokonany przed końcową datą ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określoną w umowie o dofinansowanie.

5.2 Podrozdział 2 - Wydatki faktycznie poniesione oraz koszty nie wiążące się z przepływem środków pieniężnych

- 1) Jedynie **wydatek** faktycznie poniesiony może być uznany za kwalifikowalny. Pod pojęciem wydatku faktycznie poniesionego należy rozumieć wydatek faktycznie zrealizowany w znaczeniu kasowym (jako rozchód środków pieniężnych z rachunku bankowego Beneficjenta lub innego podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych).
- 2) **Data poniesienia wydatku** to dzień, w którym nastąpił rozchód środków pieniężnych z rachunku bankowego Beneficjenta lub innego podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych.
- 3) Jedynym **wyjątkiem** od zasad przedstawionych powyżej są **koszty** związane z wkładem niepieniężnym lub amortyzacją, w zakresie w jakim zgodnie z Wytycznymi mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 4) Z zastrzeżeniem postanowień pkt 5 za kwalifikowalne mogą być uznane jedynie wydatki poniesione za faktycznie wykonane prace/usługi/dostawy.
- 5) Za kwalifikowalne mogą być uznane zaliczki wypłacone na rzecz Wykonawcy, jeżeli zostały wypłacone zgodnie z postanowieniami umowy zawartej pomiędzy Beneficjentem lub innym podmiotem upoważnionym do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych (Zamawiającym) a Wykonawcą oraz jeżeli zostały wypłacone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego wydanym na podstawie art. 208 ust. 2 ustawy o finansach publicznych.
- 6) Ponowna płatność przez Beneficjenta za ten sam zakres wykonywanych robót nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny.

5.2.1 – Sekcja 1 Wkład niepieniężny

- 1) Wkład niepieniężny wniesiony na rzecz projektu przez beneficjenta publicznego lub prywatnego, w postaci dóbr lub usług, za które nie dokonano płatności, stanowi koszt kwalifikowalny przy założeniu, że:
 - a) polega na wniesieniu nieruchomości w rozumieniu art. 46 § 1 K.c., urządzeń lub materiałów (surowców), ekspertyz lub nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy,
 - b) jego wartość może, na żądanie odpowiedniej instytucji, zostać w niezależny sposób wyceniona oraz jeśli zaistnieje taka konieczność - zweryfikowana.

- 2) W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości niezabudowanej lub nieruchomości zabudowanej, dodatkowo zastosowanie mają zasady określone w pkt 6.3 Wytucznych.
- 3) W przypadku wniesienia nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, jej wartość określa się z uwzględnieniem poświęconego czasu na jej wykonanie oraz średniej stawki godzinowej lub dziennej występującej na rynku za dany rodzaj pracy.
- 4) W przypadku wniesienia przez Beneficjenta wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie z EFRR lub FS nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowalnych, pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego stanowiącego koszt kwalifikowalny.

$$\begin{array}{l} \text{Kwota dofinansowania} \\ \text{dla projektu} \\ \text{w ramach PO liŚ} \end{array} \leq \text{wydatki kwalifikowalne – wkład niepieniężny}$$

5.3 Podrozdział 3 - Zasada efektywności

- 1) Za kwalifikowalny może być uznany jedynie wydatek efektywny, tj. wydatek zapewniający osiągnięcie najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach.
- 2) Ciężar udowodnienia, iż wydatek został poniesiony z zachowaniem osiągnięcia najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach spoczywa na Beneficjencie. W większości projektów, które będą realizowane w ramach PO liŚ, wydatki będą ponoszone na podstawie umów zawieranych z zastosowaniem Pzp. **W takim przypadku istnieje domniemanie, iż zasada efektywności poniesienia wydatku zostaje zachowana.** W przypadkach, gdy udzielanie zamówień jest wyłączone spod stosowania Pzp, domniemuje się, iż wydatek jest efektywny, jeśli zamówienie zostało udzielone zgodnie z procedurą udzielania zamówień publicznych przygotowaną przez Beneficjenta i przedstawioną przed podpisaniem umowy o dofinansowanie.
- 3) Ewentualne wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z wnioskiem odpowiedniej instytucji o przedstawienie dokumentu potwierdzającego, iż poniesiony wydatek jest efektywny mogą być uznane za kwalifikowalne.

5.4 Podrozdział 4 - Zasada przejrzystości i dokumentowania wydatków kwalifikowalnych

- 1) Wydatki kwalifikowalne muszą być oparte na prawnie wiążących umowach, porozumieniach lub dokumentach. Zatem niezbędne jest posiadanie przez Beneficjenta należytej dokumentacji będącej podstawą poniesienia wydatku.
- 2) Wydatek faktycznie poniesiony powinien być poparty fakturą z oznaczeniem zapłaty lub dokumentami księgowymi o równoważnej wartości dowodowej wraz z potwierdzeniem płatności na rzecz wykonawcy w postaci wyciągu z rachunku bankowego.
- 3) Przez dokument o równoważnej wartości dowodowej, należy rozumieć każdy dokument przedstawiony przez Beneficjenta w celu potwierdzenia, że zapis księgowy podaje prawdziwy i rzetelny obraz transakcji faktycznie wykonanych, zgodnie z ustawą o rachunkowości.
- 4) Przez dokument potwierdzający poniesienie kosztu związanego z wkładem niepieniężnym lub amortyzacją, należy rozumieć dokumenty księgowe lub wyciągi z ksiąg rachunkowych odzwierciedlające wysokość poniesionych kosztów i potwierdzone przez upoważnione osoby.
- 5) Bez uszczerbku dla zasad regulujących pomoc publiczną dokumenty związane z realizacją projektu powinny być przechowywane przez okres trzech lat od zamknięcia programu operacyjnego. IZ zapewni, aby informacja o dacie zamknięcia PO liŚ została przekazana Beneficjentom.

5.5 Podrozdział 5 - Zgodność z przepisami prawa polskiego i wspólnotowego

- 1) Wydatki muszą być poniesione i udokumentowane zgodnie z obowiązującym prawem polskim oraz prawem wspólnotowym. Należy zwrócić szczególną uwagę na zgodność poniesionych wydatków z przepisami obowiązującymi w obszarach: zamówień publicznych, ochrony środowiska, ochrony przyrody, pomocy publicznej oraz rachunkowości.
- 2) Wydatki poniesione na podstawie umowy, która została zawarta z naruszeniem prawa, lub zostały poniesione z naruszeniem prawa mogą zostać uznane za niekwalifikowalne w całości lub w części, w zależności od wagi tego naruszenia.
- 3) Beneficjent jest zobowiązany do zawierania umów z wykonawcami dla zadań objętych Projektem zgodnie z przepisami ustawy Pzp w przypadku gdy wymóg jej stosowania wynika z tej ustawy.

- 4) Beneficjent zawierający umowy, których zawieranie jest wyłączone z zakresu stosowania ustawy Pzp, zobowiązany jest zawierać umowy z wykonawcami w trybie przetargu, zgodnie z art. 70¹ – 70⁵ K.c, z uwzględnieniem następujących zasad:
- a) jawności – w szczególności rozumianej jako zamieszczenie ogłoszenia o przetargu (aukcji) w prasie (lokalnej lub ogólnopolskiej w zależności od wartości umowy), Internecie i siedzibie Beneficjenta;
 - b) niedyskryminacyjnego opisu przedmiotu zamówienia – w szczególności rozumianej jako zakaz zawierania w opisie zapisów mogących preferować konkretnych wykonawców oraz, w przypadku konieczności wskazania konkretnych znaków towarowych, patentów lub pochodzenia, obligatoryjne dopuszczenie rozwiązań równoważnych;
 - c) równego dostępu dla podmiotów gospodarczych ze wszystkich państw członkowskich - w szczególności rozumianej jako zakaz stawiania wymagań powodujących dyskryminację względem wykonawców z innych państw członkowskich. Przykładowo zakazane są wymagania nakładające:
 - 1. posiadanie przez wykonawcę doświadczenia w wykonywaniu zamówienia w Polsce;
 - 2. posiadanie przez wykonawcę doświadczenia w realizacji zamówień współfinansowanych w ramach funduszy UE lub funduszy krajowych.
 - d) wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji;
 - e) odpowiednich terminów – w szczególności rozumianej jako wyznaczenie na składanie ofert terminów umożliwiających wykonawcom zapoznanie się z przedmiotem zamówienia, przygotowanie i złożenie oferty;
 - f) przejrzystego i obiektywnego podejścia – w szczególności rozumianej jako obowiązek wyłączania się po stronie Beneficjenta z prowadzenia przetargu przez osoby, w stosunku do których zachodzą przesłanki wskazane w art. 17 ust. 1 ustawy Pzp.
- 5) Punktu 4 nie stosuje się w odniesieniu do umów, których przedmiotem są zamówienia, o których mowa w art. 4 ustawy Pzp. W takich przypadkach Beneficjent jest zobowiązany do zawierania umów w formie pisemnej.
- 6) Wydatki poniesione na podstawie umów, o których mowa w pkt 4) Wytycznych, dla których procedura zawierania umowy została wszczęta przed wejściem w życie Wytycznych mogą być uznane za kwalifikowane, o ile zamówienia te zostały/zostaną

udzielone zgodnie z zasadą uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców oraz zgodnie z obowiązującym u Beneficjenta wewnętrznym regulaminem udzielania zamówień publicznych, jeżeli Beneficjent posiada taki regulamin.

- 7) Wydatki poniesione na podstawie umów, o których mowa w pkt 5) niniejszych Wytycznych, które zostały/zostaną zawarte przed wejściem w życie Wytycznych mogą być uznane za kwalifikowane, o ile umowy zostały/zostaną zawarte w formie pisemnej.

5.6 Podrozdział 6 - Podmiot dokonujący wydatków kwalifikowalnych

- 1) Tylko wydatki poniesione przez Beneficjenta lub inny podmiot upoważniony w umowie o dofinansowanie mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 2) W zakresie w jakim w Wytycznych Beneficjent jest wskazany jako podmiot, który ponosi wydatki lub podmiot, który jest właścicielem wytworzonego majątku pod pojęciem Beneficjenta należy rozumieć również inny podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych zgodnie z postanowieniami niniejszego Podrozdziału.
- 3) W uzasadnionych przypadkach Beneficjent może wskazać inny podmiot, który również będzie mógł ponosić wydatki kwalifikowalne. W takim przypadku Beneficjent dołącza do wniosku o dofinansowanie pisemne upoważnienie dla tego podmiotu do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w imieniu Beneficjenta w ramach realizowanego projektu lub porozumienie zawarte pomiędzy Beneficjentem a danym podmiotem, w którym Beneficjent upoważnia dany podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych we wskazanym powyżej zakresie. Dokumenty te mogą być dołączone do wniosku o dofinansowanie w formie kopii poświadczonych przez Beneficjenta za zgodność z oryginałem.
- 4) Niezależnie od tego, czy Beneficjent upoważni inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w jego imieniu, Beneficjent:
 - a) zawsze pozostaje odpowiedzialny za prawidłowość rzeczowej i finansowej realizacji tego projektu i odpowiada przed instytucją, z którą podpisał umowę o dofinansowanie za prawidłowość całości wydatków kwalifikowalnych, które są ponoszone w ramach projektu,
 - b) zawsze pozostaje odpowiedzialny za zapewnienie trwałości projektu zgodnie z art. 57 Rozporządzenia Ogólnego;
 - c) zawsze pozostaje jedynym podmiotem właściwym do: kontaktów z instytucjami w systemie realizacji PO IiŚ, przedstawiania wniosków o płatność oraz otrzymywania środków EFRR lub FS
- 5) W przypadku, gdy Beneficjent upoważnia inny podmiot do ponoszenia w jego imieniu wydatków kwalifikowalnych, należy we wniosku o dofinansowanie dodatkowo opisać

strukturę własności majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu, strukturę przepływów finansowych związanych z realizacją projektu oraz sposób zapewnienia trwałości projektu.

- 6) W przypadku, gdy Beneficjent wskazuje więcej niż jeden podmiot jako upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, wskazane powyżej zasady stosuje się odpowiednio w odniesieniu do każdego podmiotu.
- 7) W sytuacji, w której inny niż Beneficjent podmiot poniósł część wydatków (które Beneficjent planuje zadeklarować jako kwalifikowalne) związanych z realizacją projektu przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, a jednocześnie Beneficjent nie wskazuje tego podmiotu jako upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, wydatki poniesione przez ten podmiot mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem, że Beneficjent dołączy do wniosku o dofinansowanie oświadczenie, w którym potwierdza, że wydatki poniesione przez ten podmiot zostały poniesione zgodnie z zasadami kwalifikowania wydatków i przyjmuje na siebie odpowiedzialność również za prawidłowość poniesienia wydatków przez ten podmiot.
- 8) Do wszystkich wydatków kwalifikowalnych, mają zastosowanie te same zasady dotyczące ich ponoszenia, dokumentowania, zasad sporządzania wniosków o płatność itp. bez względu czy wydatek został poniesiony przez Beneficjenta, czy przez inny podmiot upoważniony przez Beneficjenta do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w jego imieniu.
- 9) Zmiana podmiotu upoważnionego do dokonywania wydatków kwalifikowalnych może być dokonana na uzasadniony wniosek Beneficjenta, za zgodą instytucji będącej stroną umowy o dofinansowanie z Beneficjentem, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie.

5.7 Podrozdział 7 – Podmiot, na rzecz którego ponoszone są wydatki kwalifikowalne

- 1) Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego podrozdziału, wydatki kwalifikowalne ponoszone są na rzecz podmiotu będącego stroną umowy lub wskazanego w umowie o wykonanie dostaw, usług lub robót budowlanych zawartej z Beneficjentem.

5.7.1 - Sekcja 1 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez Wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz instytucji finansowej

Na podstawie umowy dotyczącej realizacji kontraktu w ramach projektu współfinansowanego z PO liŚ, Zamawiający (Beneficjent) dokonuje płatności na rzecz Wykonawcy. Jednocześnie, w przypadku kontraktów realizowanych zgodnie z FIDIC, w celu uzyskania wymaganej gwarancji (np. ubezpieczeniowej) zwrotu zaliczki, Wykonawca może dokonać cesji płatności należnych lub płatności mających stać się należne na rzecz instytucji finansowej (np. towarzystwa ubezpieczeniowego) udzielającej gwarancji. W przypadku kontraktów zawartych zgodnie z FIDIC, do dokonania cesji uprawniają Wykonawcę następujące zapisy kontraktu (FIDIC 1999):

„Żadna ze stron nie sceduje całości ani żadnej części Kontraktu, ani żadnych korzyści z Kontraktu ani zysku z niego z wyjątkiem:

- a) Każda strona może scedować całość kontraktu lub każdą część Kontraktu, za uprzednią zgodą drugiej Strony, udzieloną według wyłącznego uznania drugiej strony; oraz*
- b) Każda Strona może scedować swoje prawa do płatności należnych lub mających stać się należne z tytułu Kontraktu jako zabezpieczenie na rzecz banku lub innej instytucji finansowej.”*

W takiej sytuacji, gdy powstanie roszczenie Cesjonariusza wobec Cedenta, Zamawiający zostanie wezwany przez Cesjonariusza do dokonywania zapłaty na rachunek bankowy Cesjonariusza – instytucji finansowej. W takim przypadku wydatki poniesione przez Zamawiającego na rachunek bankowy Cesjonariusza, będą uznane za kwalifikowalne (jeśli zostaną poniesione z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO liŚ), mimo iż nie zostały poniesione na rachunek bankowy Wykonawcy.

5.7.2 - Sekcja 2 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez Wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz podwykonawcy

Mając na uwadze postanowienia Sekcji 1, Wykonawca kontraktu może również, za zgodą Zamawiającego, dokonać cesji płatności na rzecz podwykonawców. W takim przypadku, wydatki poniesione przez Zamawiającego, na podstawie faktury wystawionej przez Wykonawcę, na rachunek bankowy Cesjonariusza (podwykonawcy), będą uznane za kwalifikowalne (jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO liŚ), mimo iż nie zostały poniesione na rachunek bankowy Wykonawcy.

5.7.3 – Sekcja 3 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku, gdy Beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rachunek podwykonawców.

W przypadku, gdy Beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rzecz podwykonawcy zgodnie z postanowieniami art. 647¹ K.c., wydatki dokonane w tym trybie mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem pozostałych obowiązujących zasad oraz jeśli Beneficjent nie dokonał dwukrotnej płatności za ten sam zakres wykonanych robót.

5.7.4 Sekcja 4 Kwalifikowalność wydatków poniesionych na rachunek wskazany przez komornika na podstawie tytułu wykonawczego

W przypadku zajęcia płatności na rzecz wykonawcy przez komornika wydatek poniesiony na rachunek bankowy wskazany przez komornika może być kwalifikowalny, jeżeli został poniesiony zgodnie z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków.

5. 8 Podrozdział 8 - Ocena kwalifikowalności wydatku w trakcie realizacji projektu

- 1) Kwalifikowalność poniesionych wydatków oceniana jest w trakcie realizacji projektu oraz po zakończeniu realizacji projektu, poprzez weryfikację opłaconych faktur (lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej) przedstawianych przez Beneficjenta do refundacji oraz podczas kontroli na miejscu realizacji projektu.
- 2) Podczas weryfikacji będzie sprawdzane w szczególności:
 - a) czy wydatki poniesiono zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie (w tym zgodnie z zakresem projektu określonym w umowie),
 - b) czy poniesione wydatki są zgodne z zasadami opisanymi w *Wytocznych*, w tym w szczególności:
 - i) czy poniesione wydatki nie naruszają postanowień prawa krajowego lub wspólnotowego,
 - ii) czy wydatki wynikają z prawnie wiążących umów, porozumień bądź dokumentów,
 - iii) czy wydatek został właściwie udokumentowany,
 - iv) czy wydatek jest niezbędny do realizacji projektu,
 - v) czy poniesiony wydatek jest efektywny (tj. czy zachowano zasadę osiągnięcia najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach),
 - vi) czy prace/usługi/dostawy w związku z wykonaniem których wydatek został poniesiony zostały faktycznie wykonane (podczas weryfikacji wniosku o dofinansowanie weryfikacja dokonywana jest na podstawie dokumentów),

vii) czy wydatki zostały poniesione i udokumentowane w prawidłowym terminie.

5. 9 Podrozdział 9 - Zakaz podwójnego finansowania

- 1) Na potrzeby Wytycznych podwójne finansowanie oznacza niedozwolone zrefundowanie całkowite lub częściowe danego wydatku dwa razy ze środków publicznych – krajowych lub wspólnotowych.
- 2) Podwójnym finansowaniem jest w szczególności:
 - a) zrefundowanie tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub FS,
 - b) zrefundowanie poniesionego podatku VAT ze środków funduszy strukturalnych lub FS, a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o ustawę o VAT,
 - c) zakupienie środka trwałego z udziałem środków dotacji krajowej, a następnie zrefundowanie kosztów amortyzacji tego środka trwałego w ramach funduszy strukturalnych lub FS.

Ponadto **wydatek poniesiony na środek trwały, który był współfinansowany z publicznych środków krajowych lub wspólnotowych w okresie 10 lat poprzedzających datę dokonania zakupu danego środka przez beneficjenta stanowi wydatek niekwalifikowalny.** Dokumentem poświadczającym ten fakt może być oświadczenie sprzedawcy.

5.10 Podrozdział 10 - Projekty generujące dochód²²

- 1) Pod pojęciem „dochodu” należy rozumieć dochód, o którym mowa m.in. w art. 55 ust.1 rozporządzenia ogólnego, a więc różnicę zdyskontowanych przychodów operacyjnych oraz zdyskontowanych kosztów operacyjnych projektu powiększoną o zdyskontowaną wartość rezydualną majątku wytworzonego w ramach projektu.
- 2) Suma dochodów osiągniętych w projekcie w okresie jego współfinansowania oraz w okresie późniejszym (właściwym dla danej kategorii inwestycji) pomniejsza proporcjonalnie wszystkie wydatki kwalifikowalne. Suma dochodów powinna być odjęta

²² Ze względu na nieprecyzyjną terminologię występującą w rozporządzeniu ogólnym, postanowienia niniejszego punktu mogą ulec zmianie po opracowaniu wytycznych w zakresie sporządzania analizy finansowej dotyczącej projektów inwestycyjnych.

od wydatków kwalifikowalnych w całości lub proporcjonalnie do tego, w jakim stopniu do ich osiągnięcia przyczyniły się wydatki kwalifikujące się do wsparcia z EFRR lub FS.

- 3) Kwalifikowalne wydatki na projekty generujące dochód nie przekraczają bieżącej wartości kosztu inwestycji pomniejszonej o bieżącą wartość dochodu z inwestycji w danym okresie dla:
 - a) inwestycji w infrastrukturę lub
 - b) innych projektów, w przypadku, gdy jest możliwe obiektywne oszacowanie dochodu z wyprzedzeniem
- 4) W przypadku gdy nie wszystkie koszty inwestycji kwalifikują się do współfinansowania, dochód zostaje przyporządkowany proporcjonalnie do kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych kosztów inwestycji.
- 5) **Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych dla projektu jest to kwota wskazana w pkt H.2 Wniosku o dofinansowanie, w tabeli, w wierszu nr 3, tj. kwota, do której stosowana jest stopa współfinansowania dla danej osi priorytetowej.**
- 6) Szczegółowe określenie metodologii obliczania i przedstawiania w projekcie generowanego dochodu, a także sposobu jego monitorowania, będzie przedmiotem odrębnych wytycznych Komisji Europejskiej oraz MRR.
- 7) Incydentalne dochody występujące w trakcie realizacji projektu.

W przypadku gdy w trakcie realizacji projektu wystąpią incydentalne dochody (np. ze sprzedaży drewna, które jest wynikiem przygotowania terenu pod inwestycję), które nie zostały przewidziane w analizie finansowej dla projektu:

- a) w przypadku gdy wydatki związane z wygenerowanymi dochodami (tj. np. koszty wycięcia drzew lub krzewów, które następnie zostaną sprzedane) stanowią wydatki kwalifikowalne w ramach projektu, uzyskany dochód (rozumiany jako różnica między przychodem a kosztem związanym z uzyskaniem tego przychodu) pomniejsza wydatki kwalifikowalne w ramach projektu, przy czym przez wydatki **związane z wygenerowanymi przychodami** należy rozumieć **tylko dodatkowe wydatki związane z uzyskaniem przychodów, które nie zostały uwzględnione w ramach kosztów projektu,**
 - b) w przypadku gdy wydatki związane z wygenerowanymi dochodami nie stanowią wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu, uzyskany dochód nie pomniejsza wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu.
- 8) Zasady opisane w niniejszym podrozdziale nie mają zastosowania do projektów podlegających zasadom dotyczącym pomocy publicznej w rozumieniu art. 87 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

5.11 Podrozdział 11 - Zmiany projektów

- 1) **W przypadku projektów niebędących dużymi projektami**, zmiana projektu będzie mogła być dokonana w formie aneksu do umowy o dofinansowanie. Wydatki związane z nowym lub rozszerzonym zakresem projektu ponoszone przez Beneficjenta przed podpisaniem aneksu do umowy o dofinansowanie będą mogły być uznane za kwalifikowalne dopiero po podpisaniu aneksu do umowy o dofinansowanie. Oznacza to, iż do czasu podpisania aneksu do umowy o dofinansowanie Beneficjent będzie ponosił wydatki na własne ryzyko. Zatem do czasu podpisania aneksu do umowy o dofinansowanie, który będzie obejmował nowy lub rozszerzony zakres projektu, wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z realizacją nowego bądź rozszerzonego zakresu projektu nie będą mogły być umieszczone we wniosku Beneficjenta o płatność. Wydatki te będą mogły być uwzględnione we wniosku Beneficjenta o płatność dopiero po podpisaniu stosownego aneksu do umowy o dofinansowanie. W przypadku gdy instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie z Beneficjentem nie zgodzi się na podpisanie aneksu do umowy o dofinansowanie w zakresie proponowanym przez Beneficjenta, Beneficjent będzie musiał pokryć wydatki związane z nowym lub rozszerzonym zakresem projektu z własnych środków.

- 2) **W przypadku dużych projektów**, zgodnie z art. 41 ust. 2 rozporządzenia ogólnego Decyzja KE będzie określała aspekt fizyczny, podstawę ustalania poziomu współfinansowania projektu oraz roczny harmonogram dla wkładu finansowego EFRR lub Funduszu Spójności. W przypadku dużych projektów może wystąpić konieczność wprowadzenia do umowy o dofinansowanie projektu zmian:
 - a) wymagających zmiany Decyzji KE,
 - b) nie wymagających zmiany Decyzji KE.

Ad a) W przypadku konieczności dokonania w dużym projekcie zmian, które będą wymagały zmiany Decyzji KE (a zatem zmian zakresu rzeczowego projektu bądź kwoty wydatków kwalifikowalnych), w pierwszej kolejności należy zwrócić się z wnioskiem do KE o zmianę Decyzji. W przypadku akceptacji wniosku o zmianę przez KE zmiany w projekcie zostaną wprowadzone do umowy o dofinansowanie w formie aneksu. Podobnie jak w przypadku projektów nie będących dużymi projektami, do czasu podpisania aneksu do umowy o dofinansowanie, który będzie obejmował nowy lub rozszerzony zakres projektu wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z realizacją nowego bądź rozszerzonego zakresu, nie będą mogły być umieszczone we wniosku Beneficjenta o płatność. W przypadku gdy KE odrzuci wniosek o zmianę Decyzji w zakresie proponowanym przez Beneficjenta, Beneficjent będzie musiał pokryć wydatki

związane z nowym lub rozszerzonym zakresem projektu (nie zaakceptowanym przez KE) z własnych środków.

Ad b) W przypadku konieczności dokonania w dużym projekcie zmian nie wymagających zmiany Decyzji KE tryb dokonywania zmian będzie analogiczny jak w przypadku projektów nie będących dużymi projektami.

6. Rozdział 6 - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków

6.1 Podrozdział 1 - Wydatki związane z przygotowaniem projektu

- 1) Niezbędne wydatki związane z przygotowaniem projektów poniesione na przygotowanie koniecznych dokumentów, takich jak w szczególności:
 - a) dokumentacja projektowa,
 - b) dokumentacja techniczna,
 - c) studium wykonalności (w tym analiza finansowo-ekonomiczna),
 - d) raport oddziaływania na środowisko,
 - e) dokumentacja przetargowa,
 - f) master plan (rozumiany jako strategiczny plan w danym obszarze interwencji - jeśli jest niezbędny),
 - g) wydatki poniesione na opłaty związane z koniecznością uzyskania niezbędnych decyzji administracyjnych na etapie przygotowania przedsięwzięcia,
 - h) w przypadku projektów przyrodniczych wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji przyrodniczej (w tym m.in. planów ochrony gatunków i siedlisk, inwentaryzacji przyrodniczej, opisu stanu istniejącego wraz z analizą potrzeb oraz analizą opcji)
 - z zastrzeżeniem postanowień pkt 2, mogą być uznane za kwalifikowalne, pod warunkiem, że projekt kwalifikuje się do wsparcia w ramach PO liS.
- 2) **Wydatki poniesione na wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie nie są wydatkami kwalifikowalnymi.**
- 3) W przypadku gdy przygotowanie projektu jest częścią projektu inwestycyjnego, warunkiem koniecznym uznania wydatków związanych z przygotowaniem projektu za kwalifikowalne jest ich wskazanie we wniosku o dofinansowanie oraz w umowie o dofinansowanie.
- 4) Możliwe jest również realizowanie w ramach poszczególnych osi priorytetowych i działań PO liŚ (które przewidują taką możliwość) projektów pomocy technicznej obejmujących przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla realizacji projektu lub projektów.
- 5) Niezbędne wydatki związane z przygotowaniem wniosku o zmianę umowy o dofinansowanie wraz z koniecznymi dokumentami (m.in. studium wykonalności, analizą finansową, oceną oddziaływania na środowisko) mogą być uznane za kwalifikowalne jeśli instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie z Beneficjentem zaakceptuje wniosek o zmianę, a umowa zostanie aneksowana. W takim przypadku wydatki poniesione na przygotowanie wniosku o zmianę należy wskazać jako integralną część nowego zakresu

projektu we wniosku o zmianę oraz w aneksie do umowy o dofinansowanie. Jednak w przypadku gdy instytucja będąca stroną wniosku o dofinansowanie nie zaakceptuje wniosku o zmianę, wydatki poniesione na przygotowanie wniosku nie będą uznane za kwalifikowalne.

6.2 Podrozdział 2 - Wydatki związane z zarządzaniem projektem

Pod pojęciem wydatków związanych z zarządzaniem projektem należy rozumieć wydatki poniesione przez Beneficjenta na niezbędne działania towarzyszące realizacji projektu, z zachowaniem zasad określonych w *Wytocznych*, które nie są działaniami związanymi z przygotowaniem projektu.

Bez uszczerbku dla zasad opisanych w niniejszym punkcie, warunkiem koniecznym uznania wydatków poniesionych w związku z zarządzaniem projektem za kwalifikowalne jest ich szczegółowe opisanie oraz uzasadnienie we wniosku o dofinansowanie oraz zatwierdzenie w umowie o dofinansowanie.

Wydatki związane z zarządzaniem projektem można podzielić na pięć grup:

1) Wydatki związane z nadzorem nad kontraktami na roboty budowlane

Wydatki związane z zapewnieniem odpowiedniego, zgodnego z prawem, nadzoru nad prowadzonymi robotami budowlanymi mogą być uznane za kwalifikowalne zarówno w przypadku, gdy zawierany jest odrębny kontrakt na nadzór nad robotami budowlanymi, jak również, gdy nadzór nad robotami budowlanymi jest realizowany przez pracowników Beneficjenta posiadających odpowiednie kwalifikacje.

W przypadku gdy nadzór nad robotami budowlanymi jest realizowany przez pracowników Beneficjenta posiadających odpowiednie kwalifikacje, wydatki związane z wynagrodzeniami dla pracowników Beneficjenta realizujących nadzór nad robotami budowlanymi mogą być uznane za kwalifikowalne na zasadach określonych w pkt 6.2.4 *Wytocznych*. Ponadto wydatki poniesione na niezbędne wyposażenie pracowników Beneficjenta realizujących ww. zadania mogą być uznane za kwalifikowalne, przy zachowaniu zasad dotyczących wydatków poniesionych na środki trwałe zakupione lub wytworzone na czas realizacji projektu zawartych w pkt 6.5.3 *Wytocznych*.

W przypadku, gdy w ramach projektu zostanie zawarty odrębny kontrakt na nadzór nad robotami budowlanymi, należy stosować zasady dotyczące wydatków związanych z zapewnieniem zaplecza Inżyniera nadzoru opisane w pkt 6.5.3.1 Wytucznych.

Wydatki związane z prowadzeniem nadzoru autorskiego nad robotami budowlanymi przez projektanta w zakresie zgodnym z prawem oraz niezbędnym dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne

2) Wydatki związane z wdrażaniem projektu

Niezbędne wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z wdrażaniem projektu (takie jak m.in. wydatki poniesione na: niezbędne ekspertyzy, porady prawne, doradztwo finansowe lub techniczne, usługi obce (w tym również usługi wykonywane na podstawie umowy o dzieło lub umowy zlecenia), szkolenia (w zakresie związanym z realizacją projektu) dla pracowników Beneficjenta zaangażowanych w realizację projektu, audyty (jeżeli audyt jest wymagany przepisami prawa bądź wymaganiami IZ, IP lub IW/IPII) mogą być uznane za kwalifikowalne. Dotyczy to również, w uzasadnionych przypadkach, (m.in. brak doświadczenia Beneficjenta we wdrażaniu projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich) sytuacji, w której Beneficjent powierza zarządzanie projektem podmiotowi zewnętrznemu. Należy jednak zwrócić uwagę, iż umowa dotycząca zarządzania projektem (tj. wdrażania, realizacji projektu) powinna zostać zawarta zgodnie z zasadami dotyczącymi udzielania zamówień publicznych/zawierania umów, o których mowa w pkt 5.5 Wytucznych.

3) Koszty ogólne

Przez koszty ogólne należy rozumieć koszty, które nie mogą zostać bezpośrednio przyporządkowane do konkretnego produktu lub usługi. Do kategorii kosztów ogólnych należą m.in. opłaty czynszowe, koszty administracyjne, opłaty za energię, ogrzewanie.

Koszty ogólne mogą być uznane za kwalifikujące się do wsparcia w ramach PO IiŚ, jeśli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- a) kalkulacja tych kosztów jest oparta na rzeczywistych kosztach związanych z realizacją danego projektu lub rzeczywistych kosztach projektu tego samego typu,
- b) koszty te zostały wyodrębnione jako odpowiednia proporcja kosztów ogólnych związanych bezpośrednio z realizacją projektu, zgodnie z należycie uzasadnioną, rzetelną i bezstronną metodologią,
- c) kalkulacja opłat czynszowych powinna być należycie udokumentowana i okresowo weryfikowana,

4) Wydatki osobowe

Wydatki osobowe (tj. koszty wynagrodzenia pracowników (tj. osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę) ponoszone przez pracodawcę) mogą stanowić koszt kwalifikowalny w przypadku nowych pracowników zatrudnionych przez Beneficjenta na potrzeby realizacji projektu lub w przypadku pisemnego oddelegowania wcześniej zatrudnionych pracowników do realizacji nowych zadań związanych z realizacją projektu. Wydatki osobowe mogą stanowić wydatek kwalifikowalny w proporcji w jakiej dany pracownik poświęca swój czas na działania związane z realizacją projektu współfinansowanego w ramach PO LiŚ.

Beneficjent, składając wniosek o płatność uwzględniający wydatki na wynagrodzenia, powinien załączyć oświadczenie, iż wydatki na wynagrodzenia uwzględnione we wniosku o płatność dotyczą wyłącznie pracy związanej z realizacją projektu w ramach PO LiŚ.

Ponadto, podczas kontroli danego projektu przeprowadzanej przez uprawnioną instytucję Beneficjent powinien przedstawić dokumenty potwierdzające, iż dana osoba wykonywała, w określonym zakresie, prace związaną z realizacją projektu w ramach PO LiŚ (np. poprzez opis stanowiska danej osoby).

5) Wydatki związane z zakupem i instalacją informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie

Wydatki na zakup i instalację informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie będą mogły być uznane za kwalifikowalne do wysokości ustalonej w umowie o dofinansowanie. Zatem warunkiem uznania tych wydatków za kwalifikowalne jest ich wyraźne wyszczególnienie (wraz z planowaną kwotą wydatku) w umowie o dofinansowanie.

Należy podkreślić, iż informatyczne systemy wspomagające zarządzanie i monitorowanie są niezbędne dla realizacji dużych projektów i powinny być instalowane w bardzo wczesnym stadium realizacji projektu, tak aby mogły zostać wykorzystane jako narzędzie planowania oraz zarządzania.

Ponadto do tych wydatków mają w całości zastosowanie postanowienia punktu 6.5.3 *Sprzęt będący środkiem trwałym zakupiony/wytworzony na czas realizacji projektu*

Należy podkreślić, iż łączna kwota wydatków związanych z zarządzaniem projektem (z wyłączeniem wydatków związanych z nadzorem nad robotami

budowlanymi, tj. suma wydatków poniesionych w kategoriach wskazanych w pkt 2-5) nie może przekroczyć 3% wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu oraz, że warunkiem uznania tych wydatków za kwalifikowalne jest ich szczegółowe opisanie i uzasadnienie we wniosku o dofinansowanie oraz wskazanie w umowie o dofinansowanie.

6. 3 Podrozdział 3 - Nabycie nieruchomości

Pod pojęciem „nabycie nieruchomości” należy rozumieć zakup nieruchomości jak również przejęcie nieruchomości za odszkodowaniem zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych.

Łączna kwota wydatków kwalifikowalnych należących do kategorii „Zakup gruntu” (tj. wszystkich wydatków związanych bezpośrednio z nabyciem nieruchomości opisanych w niniejszym Podrozdziale, a więc wydatków poniesionych na zakup nieruchomości, wydatków poniesionych na odszkodowania za przejęte nieruchomości oraz wydatków związanych z nabyciem nieruchomości, o których mowa w Sekcji 3) **nie może przekraczać 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu** (z zastrzeżeniem projektów związanych z ochroną środowiska naturalnego (w tym związanych z ochroną przyrody), współfinansowanych przez EFRR, w których wyższy udział procentowy jest dopuszczalny tylko w wyjątkowych i należyście uzasadnionych przypadkach za zgodą odpowiedniej Instytucji Pośredniczącej PO LiŚ (odpowiednia IP wydaje zgodę w tym zakresie w toku oceny wniosku o dofinansowanie projektu).

6.3.1 Sekcja 1- Nabycie nieruchomości niezabudowanej

- 1) Wydatki na nabycie nieruchomości j niezabudowanej kwalifikują się do współfinansowania ze środków PO LiŚ, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:
 - a) nabyta nieruchomość niezabudowana jest bezpośrednio niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; w związku z powyższym, nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie jedynie tej części nieruchomości niezabudowanej, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczne jest nabycie dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie nieruchomości niezabudowanej, która dotyczy części nieruchomości, nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny,

- b) wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości niezabudowanej nie przekracza wartości rynkowej tej nieruchomości; ponadto, wartość nieruchomości j niezabudowanej jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami; w przypadku gdy wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości niezabudowanej przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości niezabudowanej,
- c) nabycie nieruchomości niezabudowanej zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie i bezpośrednio wskazane w umowie o dofinansowanie.

6.3.2. - Nabycie nieruchomości zabudowanej

- 1) Wydatek na nabycie nieruchomości zabudowanej może być uznany za kwalifikowalny, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:
 - a) nabyta nieruchomość zabudowana jest bezpośrednio niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; w związku z powyższym, nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie jedynie tej części nieruchomości, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczny jest zakup dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie nieruchomości zabudowanej, która dotyczy części nieruchomości, nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny;
 - b) wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości zabudowanej nie przekracza wartości rynkowej tej nieruchomości; ponadto, wartość nieruchomości zabudowanej jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy z o gospodarce nieruchomościami; w przypadku, gdy wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości zabudowanej przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości zabudowanej.
 - c) nabycie nieruchomości zabudowanej zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie i bezpośrednio wskazane w umowie o dofinansowanie,
 - d) budynki są dostosowane do potrzeb projektu (tj. będą wykorzystywane do wdrażania projektu) - w przypadku nabycia nieruchomości zabudowanej z zamiarem wyburzenia stojących na niej budynków/budowli, za wydatek kwalifikowalny będzie można uznać

jedynie wydatek odpowiadający wartości gruntu oraz wydatek związany z wyburzeniem niepotrzebnego budynku/budowli. Wydatek odpowiadający wartości budynku/budowli, które ulegną wyburzeniu, nie będzie uznany za wydatek kwalifikowalny.

2) Wydatki związane z adaptacją lub remontem budynku mogą być uznane za kwalifikowalne jedynie w przypadku gdy jest to niezbędne dla realizacji projektu oraz zostanie opisane we wniosku o dofinansowanie i wskazane w umowie o dofinansowanie.

6.3.3 Sekcja 3 – Wydatki związane z nabyciem nieruchomości

- 1) Wydatki bezpośrednio związane z nabyciem nieruchomości niezabudowanej bądź zabudowanej (jeśli nabycie nieruchomości stanowi wydatek kwalifikowalny), takie jak wydatki poniesione w związku ze sporządzeniem odpowiednich map, wynagrodzenie rzeczoznawcy (np. wydatek związany ze sporządzeniem operatu szacunkowego) oraz opłaty notarialne mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 2) W przypadku wywłaszczenia, niezbędne opłaty związane z decyzją o wywłaszczeniu, takie jak wycena rzeczoznawcy, pomoc prawna, tymczasowa umowa dzierżawy przedmiotowego gruntu jak również odszkodowania za wywłaszczenie (przy zachowaniu przedstawionych powyżej zasad mających zastosowanie dla nabycia nieruchomości) mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne jeśli zostanie to wskazane we wniosku o dofinansowanie oraz w umowie o dofinansowanie.
- 3) Wydatki związane z uzyskaniem prawa dostępu do terenu budowy podczas realizacji będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu.
- 4) Wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami/odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu.

6.3.4 Sekcja 4 - Kwalifikowalność wydatków poniesionych na obowiązkowy wykup nieruchomości oraz obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania

Kwestie związane z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania są uregulowane w ustawie Prawo ochrony środowiska. Wydatki poniesione przez Beneficjenta FS na obowiązkowy wykup nieruchomości lub obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, będą mogły być uznane za kwalifikowalne jeżeli zostaną opisane we wniosku o dofinansowanie projektu, a następnie

zatwierdzone w umowie o dofinansowanie oraz jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO LiŚ.

Jednocześnie należy podkreślić, iż koniecznym warunkiem zamieszczenia we Wniosku o dofinansowanie ww. wydatków jest zakończenie postępowania w sprawie oddziaływania na środowisko oraz uzyskanie decyzji właściwego organu w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania (vide art. 135 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska).

6.4 Podrozdział 4 - Budowa i montaż

- 1) Wydatki na przygotowanie placu budowy i budowę niezbędne dla realizacji projektu będą mogły być uznane za kwalifikowalne.
- 2) Wykonanie prac związanych z przygotowaniem terenu i budową powinno być zlecane zgodnie z zasadami wskazanymi w pkt 5.5 Wytucznych.
- 3) W przypadku gdy Beneficjent samodzielnie wykonuje całość lub część prac związanych z przygotowaniem placu budowy lub robotami budowlanymi, związane z tymi pracami wydatki muszą być przypisane poprzez przejrzysty i oddzielny system rozliczania projektu oparty na dokumentach księgowych lub dokumentach o równoważnej wartości dowodowej.
- 4) W przypadku gdy w prace są zaangażowani pracownicy zatrudnieni w instytucji Beneficjenta, stosuje się odpowiednio postanowienia pkt 6.2.4 dotyczące wynagrodzeń pracowników Beneficjenta.
- 5) Działania kompensacyjne wynikające z raportu z oceny oddziaływania na środowisko oraz z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 6) Należy podkreślić, iż wydatki na zakup środków trwałych nie zainstalowanych na stałe w projekcie, zakupionych lub wytworzonych w celu realizacji projektu będą mogły być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem wypełnienia warunków określonych w pkt 6.5.3 *Sprzęt będący środkiem trwałym zakupiony/wytworzony na czas realizacji projektu.*
- 7) W przypadku gdy z projektu budowlanego wynika konieczność przebudowy urządzeń obcych i jest ona niezbędna dla realizacji projektu, wydatki związane z ww. pracami mogą być uznane za kwalifikowalne, jednakże we wniosku o dofinansowanie należy wskazać krótką informację, iż w ramach realizacji projektu będą realizowane prace związane z przebudową urządzeń obcych, w zakresie określonym w projekcie budowlanym.

6.4.1 Sekcja 1 - Budowa przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych

- 1) Zgodnie z *ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*:

„Przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej.”

Wydatki związane z budową przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne jeżeli będą własnością Beneficjenta lub podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu (w takim przypadku należy szczegółowo opisać strukturę własności wytworzonego majątku we wniosku o dofinansowanie).

Należy zaznaczyć, iż na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków *„Realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci”* Ponadto, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2004r. (II CK 420/03, Biul. SN 2004/12/9) Przyłącza kanalizacyjne i wodociągowe wskazane w art. 2 pkt 5 i 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków stanowią własność osoby, która poniosła koszty ich budowy.

6.4.2 Sekcja 2 - Wydatki związane z budową przyłączy gazowniczych

W przypadku projektów polegających na budowie sieci dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych wydatki związane z budową przyłączy gazowniczych mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli wybudowane przyłącza będą stanowiły własność Beneficjenta, w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy rzeczywistym kosztem budowy przyłączy a opłatami za przyłączenie do sieci nałożonymi na podmioty przyłączane do sieci.

6.4.3 Sekcja 3 - Wydatki związane z odtworzeniem nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót

- 1) Zgodnie z § 2. ust. 2. pkt 2 rozporządzenia w sprawie zezwoleń na zajęcie pasa drogowego, w przypadku zajęcia pasa drogowego w celu prowadzenia robót zezwolenie

na zajęcie pasa drogowego powinno określać warunki przywrócenia pasa drogowego do poprzedniego stanu użyteczności.

- 2) W związku z powyższym, wydatki poniesione na prace związane z odtworzeniem pasa drogowego w zakresie wynikającym z zezwolenia na zajęcie pasa drogowego będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą zgodne z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO liŚ. Również w przypadku gdy zezwolenie na zajęcie pasa drogowego w celu prowadzenia robót nałoży na Beneficjenta PO liŚ obowiązek odtworzenia nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót, to wydatki związane z odtworzeniem jezdni poza pasem prowadzonych robót będą mogły być uznane za kwalifikowalne.
- 3) Pas robót należy rozumieć jako tę część pasa drogowego, w której są bezpośrednio prowadzone roboty.

6.5 Podrozdział 5 - Sprzęt i wyposażenie

6.5.1 Sekcja 1 - Środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych zainstalowane na stałe w ramach projektu

Wydatek na zakup środków trwałych, które będą na stałe zainstalowane w ramach projektu będzie wydatkiem kwalifikowalnym pod warunkiem, że środki te będą włączone w rejestr środków trwałych Beneficjenta oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości.

6.5.2 Sekcja 2 - Przenośne środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych

- 1) Wydatki na zakup przenośnych środków trwałych, które nie będą na stałe zainstalowane w projekcie (np. specjalistyczne pojazdy do monitorowania sieci kanalizacyjnej, wozy asenizacyjne, samochody ratownictwa chemicznego, samochody ratowniczo – gaśnicze, w przypadku projektów polegających na sortowaniu odpadów u źródła ich powstania – specjalne samochody, kontenery i pojemniki na śmieci (pod warunkiem stosowania zasad dotyczących pomocy publicznej), specjalistyczny sprzęt komputerowy, fotoradary zamontowane w pojazdach właściwych służb itp.) mogą być uznane za kwalifikowalne po spełnieniu następujących warunków:
 - a) są niezbędne dla realizacji projektu bądź dla poprawnego funkcjonowania infrastruktury wytworzonej w wyniku realizacji projektu,

- b) będą wykorzystywane tylko dla celów związanych z danym projektem w ramach którego zostaną zakupione,
- c) przenośne środki trwałe zostaną bezpośrednio wskazane we wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem dla konieczności ich zakupu,
- d) zostaną wskazane w umowie o dofinansowanie projektu,
- e) zostaną włączone w rejestr środków trwałych Beneficjenta oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości.

6.5.3 Sekcja 3 - Sprzęt będący środkiem trwałym zakupiony/wytworzony na czas realizacji projektu

- 1) Wydatki na przenośne środki trwałe nie zainstalowane na stałe w projekcie, zakupione lub wytworzone w celu realizacji projektu (np. samochody, komputery, meble, drukarki, itp.) mogą być kwalifikowalne – jeżeli są bezpośrednio niezbędne dla realizacji projektu – w wysokości odpowiadającej odpisom amortyzacyjnym w okresie, w którym były wykorzystywane dla realizacji projektu. Oznacza to, iż wartość rezydualna (księgowa wartość likwidacyjna) środków trwałych po zakończeniu realizacji projektu nie jest wydatkiem kwalifikowalnym.
- 2) Warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków na zakup środków trwałych zakupionych na czas realizacji projektu jest ich bezpośrednio wskazanie we wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem oraz w umowie o dofinansowanie projektu.

6.5.3.1 Podsekcja 1 - Wydatki związane z zapewnieniem zaplecza Inżyniera nadzoru

- 1) W przypadku gdy w ramach projektu zawierany jest kontrakt na nadzór nad robotami budowlanymi (tzw. kontrakt na inżyniera nadzoru), wydatki związane z zapewnieniem zaplecza Inżyniera nadzoru powinny być zamieszczone w kontraktach na nadzór a nie w kontraktach na roboty. Inżynier nadzoru powinien samodzielnie zapewniać sprzęt i wyposażenie, konieczne do realizacji jego zadań wynikających z kontraktu. Wszystkie wydatki związane z zapewnieniem lub utrzymaniem ww. wyposażenia lub sprzętu powinny zostać ujęte w wynagrodzeniu Inżyniera nadzoru. Oznacza to m.in., iż kontrakt na nadzór nie powinien przewidywać, iż Zamawiający zapłaci Wykonawcy (tj. Inżynierowi) za zakup sprzętu i wyposażenia (np. samochody, komputery, telefony komórkowe, itp.).
- 2) Wydatki poniesione przez Beneficjenta (Zamawiającego) na zakup sprzętu i wyposażenia dla Inżyniera nadzoru stanowią wydatki niekwalifikowalne.

- 3) Wydatki związane z zapewnieniem przez Wykonawcę kontraktu na roboty budynku oraz parkingu dla Inżyniera nadzoru na terenie placu budowy lub zaplecza budowy mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile zostaną zachowane pozostałe zasady obowiązujące w ramach PO liŚ. Wydatki na zapewnienie budynku dla Inżyniera nadzoru nie mogą uwzględniać wydatków na meble, wyposażenie kuchenne, komputery, telefony komórkowe, samochody oraz innego typu wyposażenia i sprzętu dla Inżyniera nadzoru.

6.5.4 Sekcja 4 - Wartości niematerialne i prawne

Wydatki związane z zakupem i wykorzystaniem wartości niematerialnych i prawnych, takich jak patenty, licencje będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeśli wartości te są konieczne dla realizacji projektu.

6.5.5 Sekcja 5 - Amortyzacja

- 1) Odpisy amortyzacyjne z tytułu spadku wartości środków trwałych stanowią koszt kwalifikowalny, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:
- a) odpisy amortyzacyjne dotyczą środka trwałego, który jest niezbędny do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywany do jego wdrażania,
 - b) zakup środka trwałego nie był finansowany ze środków dotacji krajowej ani wspólnotowej,
 - c) kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danego projektu,
 - d) wartość odpisów amortyzacyjnych została obliczona zgodnie z ustawą o rachunkowości.
- 2) W przypadku, gdy dane wyposażenie wykorzystywane jest także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania wyposażenia w celu realizacji projektu.

6.5.6 Sekcja 6 - Zakup używanego sprzętu

- 1) Wydatek na zakup używanego sprzętu będzie kwalifikowalny pod następującymi trzema warunkami:
- a) sprzedawca sprzętu musi dostarczyć oświadczenie stwierdzające pochodzenie tego sprzętu i potwierdzające, że w okresie poprzednich dziesięciu lat sprzęt ten nie był nabyty z udziałem dotacji krajowych lub wspólnotowych,

b) cena sprzętu nie może przekraczać jego wartości rynkowej i nie może być wyższa od ceny podobnego, ale nowego sprzętu,

c) sprzęt posiada cechy wymagane dla eksploatacji projektu i spełnia odpowiednie normy.

6.5.7 – Sekcja 7 Wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności

Jako wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania w projektach współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych i FS rozumie się wydatki na te techniki finansowania (np. leasing, wynajem, dzierżawa), które nie powodują natychmiastowego przeniesienia na podmiot użytkujący prawa własności do danego dobra.

W przypadku wykorzystania technik finansowania opisanych w niniejszej sekcji do nabycia środków trwałych mają w całości zastosowanie postanowienia *Podrozdziału 5 Sprzęt i wyposażenie*.

6.5.7.1 Podsekcja 1 - Leasing

- 1) Wydatki poniesione w związku z leasingiem kwalifikują się do współfinansowania z EFRR i FS z zastrzeżeniem postanowień Wytucznych.
- 2) Wydatkiem kwalifikowalnym do współfinansowania jest część opłaconej raty leasingowej związana ze spłatą kapitału leasingowanego aktywa. Tylko ta kwota może być uwzględniona przez Beneficjenta we wniosku o płatność.
- 3) Dopuszcza się możliwość kwalifikowania następujących form leasingu przy spełnieniu szczegółowych warunków określonych poniżej:
 - a) leasingu finansowego,
 - b) leasingu operacyjnego,
 - c) leasingu zwrotnego,w rozumieniu MSSF.
- 4) Refundacja wydatków faktycznie poniesionych może zostać skierowana wyłącznie na rzecz Beneficjenta (leasingobiorcy).
- 5) W każdym przypadku, w tym również w przypadku gdy okres obowiązywania umowy leasingu przekracza końcową datę kwalifikowania wydatków określoną w umowie o dofinansowanie, jedynie wydatki powiązane z ratami leasingowymi przypadającymi do zapłaty i rzeczywiście zapłaconymi w okresie kwalifikowania wydatków mogą być uważane za kwalifikowalne.
- 6) Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych nie może przekroczyć rynkowej wartości aktywu będącego przedmiotem leasingu. Oznacza to, że kwota kwalifikowalna do

współfinansowania nie może być wyższa, niż kwota na którą opiewa dowód zakupu wystawiony Leasingodawcy, przez dostawcę współfinansowanego aktywa.

- 7) Dowodem faktycznego poniesienia wydatku w przypadku refundacji na rzecz Beneficjenta jest dokument potwierdzający wysokość raty leasingowej wraz z dokumentem potwierdzającym jej opłacenie.
- 8) Za kwalifikowalne nie można uznać wydatków związanych z umową leasingu, a w szczególności:
 - a) podatku,
 - b) marży finansującego,
 - c) odsetek od refinansowania kosztów,
 - d) kosztów ogólnych,
 - e) opłat ubezpieczeniowych.

Ad 3 a) Leasing finansowy

Pod pojęciem leasingu finansowego (zgodnie z MSSF) rozumie się taką umowę leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu są przeniesione na Leasingobiorcę (Beneficjenta), co oznacza, że umowa leasingu sprowadza się do czasowego przekazania w użytkowanie określonego dobra, przy czym umowa leasingu zawiera „opcję nabycia” lub też przewiduje „minimalny okres leasingowy odpowiadający okresowi użytkowania” aktywów, będących przedmiotem leasingu.

W przypadku gdy przepisy prawa podatkowego przewidują dla umowy leasingu wystawienie jednej faktury w dniu zawarcia umowy, dowodem poniesienia wydatku będzie harmonogram spłat wraz z informacją o płatnościach i wyciągiem bankowych.

Ad 3 b) Leasing operacyjny

Pod pojęciem leasingu operacyjnego (zgodnie z MSSF) rozumie się taką umowę leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu nie są zasadniczo w całości przeniesione na Beneficjenta współfinansowanego projektu, co oznacza, że umowa leasingu sprowadza się do czasowego przekazania w użytkowanie określonego dobra, przy czym czas ten może być krótszy niż okres gospodarczej używalności przedmiotu leasingu.

Ad 3 c). Leasing zwrotny

Istotą leasingu zwrotnego (zgodnie z MSSF) jest powiązanie umowy leasingu z poprzedzającą ją umową sprzedaży. Leasingobiorca sprzedaje posiadany środek

trwały firmie leasingowej i równocześnie uzyskuje prawo do jego dalszego użytkowania, na warunkach ustalonych w umowie leasingu. Dzięki takiej operacji podmiot, który sprzedał dany środek trwały leasingodawcy, nadal z niego korzysta, płacąc raty leasingowe związane z jego użytkowaniem.

W przypadku leasingu zwrotnego, za kwalifikowalne mogą być uznane raty leasingowe płacone przez Leasingobiorcę. Współfinansowanie wspólnotowe nie może jednak posłużyć do ponownego nabycia danego środka trwałego.

6.5.7.2 Podsekcja 2 - Inne techniki finansowania

- 1) Wydatki związane z zastosowaniem innych technik finansowania kwalifikują się do współfinansowania z EFRR lub Funduszu Spójności, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:
 - a) wydatki związane z zastosowaniem ww. technik finansowania zostaną wskazane we wniosku o dofinansowanie,
 - b) beneficjent wykaże, iż zastosowanie ww. technik finansowania jest najbardziej efektywną metodą pozyskania danego wyposażenia,
 - c) ww. wydatki zostaną wyszczególnione w umowie o dofinansowanie projektu.

6.6 Podrozdział 6 - Działania informacyjne i promocyjne

Wydatki poniesione przez IZ, IP oraz IW/IPII na działania informacyjno-promocyjne zgodne z Planem Komunikacji PO liŚ na lata 2007-2013 oraz rocznymi planami działań mogą być uznane za kwalifikowalne.

Wydatki poniesione przez Beneficjentów na działania informacyjno-promocyjne zgodne ze szczegółowymi zasadami wypełniania obowiązków informacyjnych, które zostaną określone przez Instytucję Zarządzającą, uwzględnione w budżecie projektu wskazanym w umowie o dofinansowanie będą mogły być uznane za kwalifikowalne.

6.7 Podrozdział 7 - Podatek od towarów i usług (VAT)

- 1) Biorąc pod uwagę iż nie jest możliwe przedstawienie w Wytycznych, w wyczerpujący sposób norm prawnych zawartych w ustawie o VAT, wytyczne przedstawione w tym rozdziale stanowią ogólne ukierunkowanie dotyczące prawa do odliczania podatku od towarów i usług i powinny być analizowane bezpośrednio z przepisami o podatku od towarów i usług oraz powołanymi w dalszej części punktu rozporządzeniami Rady UE

i Parlamentu Europejskiego.

Zgodnie z art. 3 e rozporządzenia 1084/2006 oraz art. 7 ust. 1 pkt d Rozporządzenia 1080/2006 podatek od towarów i usług (VAT) może być wydatkiem kwalifikowalnym tylko wtedy, gdy nie podlega zwrotowi (nie jest możliwe jego odzyskanie przez Beneficjenta). VAT podlegający odzyskaniu w jakikolwiek sposób nie będzie uważany za kwalifikowalny, nawet jeśli nie został faktycznie odzyskany przez Beneficjenta.

Należy jednocześnie podkreślić, iż zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Finansów przekazanym pismem z dnia 23 grudnia 2004 r. (Zn. PP8-901-149/04/MZE/3705), w świetle przepisów o podatku od towarów i usług „odzyskanie” podatku oznacza odliczenie go od podatku należnego lub zwrot w określonych przypadkach, według warunków ściśle określonych przepisami o podatku od towarów i usług. Pojęcie odliczenia podatku VAT (zmniejszenie podatku należnego o podatek naliczony) na gruncie polskich przepisów podatkowych jest pojęciem funkcjonującym jedynie w przepisach o podatku od towarów i usług. Zatem zaliczenie podatku, który nie może podlegać odliczeniu do kosztów uzyskania przychodów, nie jest odliczeniem podatku.

W związku z powyższym, zaliczenie VAT do kosztów uzyskania przychodów celem obniżenia podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym nie jest odliczeniem ani uzyskaniem zwrotu podatku od towarów i usług, a więc nie jest odzyskiwaniem podatku od towarów i usług w rozumieniu art. 3 e rozporządzenia 1084/2006 oraz art. 7 ust. 1 pkt d Rozporządzenia 1080/2006.

2) Oświadczenie o kwalifikowalności VAT

Beneficjent, który uzna VAT za wydatek kwalifikowalny jest zobowiązany do przedstawienia we Wniosku o dofinansowanie szczegółowego uzasadnienia zawierającego podstawę prawną wskazującą na brak możliwości obniżenia VAT należnego o VAT naliczony zarówno na dzień sporządzania wniosku o dofinansowanie, jak również mając na uwadze planowany sposób wykorzystania w przyszłości majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu.

Szczegółowe wskazówki dotyczące wypełniania wniosku o dofinansowanie zostaną umieszczone w Instrukcji do wypełniania wniosku o dofinansowanie.

Brak szczegółowych informacji w ww. zakresie będzie mógł stanowić podstawę dla IP oraz IZ do zakwestionowania Wniosku o dofinansowanie pod kątem kwalifikowalności wydatków związanych z VAT.

Ponadto biorąc pod uwagę, iż prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony może powstać zarówno w okresie realizacji projektu, jak i po jego zakończeniu, **Beneficjenci, którzy zaliczą VAT do wydatków kwalifikowalnych są zobowiązani dołączyć do Wniosku o dofinansowanie z FS przekazywanego do IP „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT”, którego wzór stanowi załącznik do niniejszych wytycznych.** Oświadczenie składa się z dwóch integralnych części. W ramach pierwszej części Beneficjent oświadcza, iż w chwili składania Wniosku o dofinansowanie nie może odzyskać w żaden sposób poniesionego kosztu podatku VAT, którego wysokość została określona w odpowiednim punkcie Wniosku o dofinansowanie (fakt ten decyduje o kwalifikowalności VAT). Natomiast w części drugiej Beneficjent zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej ze środków unijnych części VAT, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku przez Beneficjenta.

„Oświadczenie o kwalifikowalności VAT” podpisane przez Beneficjenta powinno stanowić załącznik do zawieranej z Beneficjentem umowy o dofinansowanie. IZ wymaga, aby podpisanie umowy o dofinansowanie z Beneficjentem, który zaliczył VAT do wydatków kwalifikowalnych było uwarunkowane podpisaniem ww. oświadczenia.

W przypadkach budzących wątpliwości Beneficjent może zwrócić się do właściwych organów z prośbą o wydanie interpretacji przepisów prawa podatkowego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa²³.

3) VAT jako wydatek kwalifikowalny

Zasada określona w ww. rozporządzeniach oznacza, iż zapłacony VAT może być uznany za wydatek kwalifikowalny tylko i wyłącznie wówczas, gdy Beneficjentowi, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem krajowym, **nie przysługuje prawo (czyli Beneficjent nie ma prawnych możliwości) do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot VAT.** Posiadanie wyżej wymienionego prawa (potencjalnej prawnej możliwości) wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny, nawet jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił np. ze względu na nie podjęcie przez Beneficjenta czynności zmierzających do realizacji tego prawa.

4) Prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony

a) zgodnie z art. 86 ust. 1 ustawy o VAT, podatnikom VAT przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w zakresie, w jakim

²³ Dz. U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60, z późn. zm.

nabywane towary lub usługi wykorzystywane są do wykonywania czynności opodatkowanych. Przepis zawarty w art. 88 ustawy o VAT zawiera katalog przypadków, kiedy podatnikowi VAT nie przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego. Podatku tego nie można odliczyć nawet wówczas, gdy dany zakup jest bezpośrednio związany z czynnościami podlegającymi opodatkowaniu, tym samym VAT może stanowić wydatek kwalifikowalny.

b) w związku z powyższym, przepisy ustawy o VAT stanowią, iż prawo do odliczenia podatku naliczonego przysługuje Beneficjentowi jedynie w przypadku, kiedy spełnione są dwa warunki:

i. Beneficjent jest podatnikiem VAT oraz

ii. zakupione przez Beneficjenta towary i usługi wykorzystywane są przez Beneficjenta do wykonywania czynności opodatkowanych.

Tym samym, jeśli nie jest spełniony jeden z wymienionych warunków wówczas VAT zawarty w dokonywanych przez Beneficjenta zakupach będzie stanowił wydatek kwalifikowalny w rozumieniu ww. rozporządzeń.

5) Status Podatnika VAT

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o VAT podatnikami są podmioty wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel i rezultat tej działalności. Za podatników nie uznaje się organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań nałożonych odrębnymi przepisami prawa z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych (art. 15 ust. 6 ustawy o VAT).

W związku z tym, prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony będzie przysługiwało tym podmiotom dokonującym zakupy towarów i usług finansowanych ze środków finansowych pochodzących z Funduszu Spójności lub funduszy strukturalnych, na podstawie prawidłowo wystawionych faktur VAT przez podatników posiadających status podatnika czynnego w rozumieniu art. 96 ustawy o VAT.

6) Związek zakupów z czynnościami opodatkowanymi

Prawo do odliczenia podatku naliczonego przysługuje wyłącznie wówczas, gdy zakupione przez Beneficjenta towary i usługi będą **służyły czynnościom opodatkowanym**. Prawo do odliczenia nie przysługuje w zakresie, w jakim zakupy związane są z czynnościami zwolnionymi z podatku VAT lub z czynnościami nie

podlegającymi opodatkowaniu. Z podatku zwolnione jest do dnia 31 grudnia 2007 r. np. świadczenie usług naukowo badawczych przy spełnieniu warunków określonych w §41f rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27.04.2004 w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług. Korzystanie ze zwolnienia z podatku VAT w przypadku świadczenia usług naukowo-badawczych jest możliwe po spełnieniu warunków określonych ww. przepisem.

Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości wynika, że związek zakupów z czynnościami opodatkowanymi powinien mieć, zasadniczo, charakter **bezpośredni**.

Tym samym, Beneficjent realizujący projekt dofinansowany ze środków PO IiŚ będzie mógł odliczyć VAT wówczas, gdy zakupy towarów i usług w ramach realizowanego projektu związane są bezpośrednio z wykonywanymi przez Beneficjenta czynnościami opodatkowanymi.

7) Odliczenie częściowe

- a) zgodnie z art. 90 ust. 1 Ustawy o VAT, w przypadku, gdy podmiot dokonuje zarówno transakcji zwolnionych, jak i transakcji opodatkowanych VAT, powinien on przyporządkować naliczony VAT odnośnie dokonywanych przez siebie zakupów do trzech grup:
- i. naliczonego VAT wynikającego z zakupów związanych wyłącznie z wykonywaniem czynności w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego VAT - podatek ten w całości podlega odliczeniu (a więc zgodnie z Rozporządzeniami WE - nie może być wydatkiem kwalifikowalnym);
 - ii. naliczonego VAT wynikającego z zakupów związanych wyłącznie z wykonywaniem czynności, w związku z którymi nie przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego VAT - podatek ten w całości nie podlega odliczeniu (a więc zgodnie z Rozporządzeniami - może być uznany za wydatek kwalifikowalny);
 - iii. naliczonego VAT związanego zarówno z czynnościami, w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego VAT, jak również z czynnościami, w związku z którymi prawo do odliczenia podatku naliczonego VAT nie przysługuje – w tym przypadku podmiot powinien:
 - albo wyodrębnić część kwoty podatku naliczonego VAT, która może podlegać odliczeniu, jeżeli jest to możliwe,
 - albo, jeżeli takie wyodrębnienie nie jest możliwe, określić kwotę podatku naliczonego VAT podlegającego odliczeniu stosując tzw. współczynnik sprzedaży, o którym mowa w art. 90 Ustawy o VAT.

- b) Należy podkreślić, iż przedstawiony w pkt a ogólny schemat rozliczania VAT jedynie sygnalizuje, iż na gruncie Ustawy o VAT istnieje możliwość takiego rozliczenia. Okres, w którym istnieje obowiązek korekty podatku naliczonego odliczonego według współczynnika sprzedaży w zależności od rodzaju nabywanych towarów i usług może sięgać nawet 10 lat,
- c) w przypadku projektów realizowanych w ramach PO liŚ, jeżeli Beneficjent nie jest w stanie w sposób jednoznaczny określić kierunków wykorzystania inwestycji, VAT nie będzie mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny.**

Zatem w przypadku gdy Beneficjent nie będzie w stanie w jednoznaczny sposób przyporządkować naliczonego VAT do grupy wskazanej powyżej w punkcie a) ii, VAT nie będzie uznany za wydatek kwalifikowalny.

Dodatkowo, warto zaznaczyć, iż na mocy art. 90 ust. 1 rozporządzenia ogólnego wszelka dokumentacja związana z realizacją projektu, począwszy od procesu programowania winna być przechowywana w każdej instytucji **przez okres 3 lat** od zamknięcia programu operacyjnego. W związku z powyższym, Beneficjent będzie związany podpisaniem przez siebie ww. oświadczeniem, w okresie od dnia złożenia do IP/IW Wniosku o dofinansowanie projektu w ramach PO liŚ do dnia upływu 3 lat od daty zamknięcia PO liŚ.

Należy podkreślić, iż każdy stan faktyczny w kontekście projektów PO liŚ wymagać będzie zawsze indywidualnego rozpatrzenia w kontekście zagadnienia kwalifikowalności wydatków. Zgodnie bowiem z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości podatnik, który wykorzystuje towary do prowadzenia działalności gospodarczej uprawniony jest do odliczenia VAT, przy zachowaniu obowiązujących zasad odliczeń, nawet jeśli towary te wykorzystywane są w prowadzonej działalności w bardzo niewielkim zakresie. W przypadku rozliczeń podatku od towarów i usług należy brać pod uwagę nie tylko określenie prawa do odliczenia VAT w momencie nabycia majątku lecz prawo to powinno być rozpatrywane z punktu widzenia sposobu wykorzystania majątku w okresie eksploatacji do dnia upływu 3 lat od daty zamknięcia PO liŚ. Jest to związane z tym, iż każda zmiana przeznaczenia majątku, która pośrednio wiąże się z powstaniem prawa do odliczeń, powoduje prawo dokonania korekty kwoty podatku odliczonego (patrz art. 91 Ustawy o VAT) - w tym przypadku za dany okres realizacji projektu w ramach PO liŚ.

Jednocześnie należy wskazać, iż w przypadku zakupu towarów i usług w ramach projektu dofinansowanego ze środków PO liŚ każdorazowo należy ocenić, czy zakupy te są bezpośrednio związane z czynnościami opodatkowanymi.

Poniżej opisano przykłady, które mają na celu przedstawienie modelowych sytuacji, w których czynności prawne podjęte przez Beneficjenta prowadzą do powstania lub braku prawa do obniżenia podatku należnego o naliczony.

PRZYKŁADY:

Sektor transportu

Należy zaznaczyć, że opodatkowaniu VAT podlega jedynie co do zasady odpłatne świadczenie usług. W związku z tym Beneficjent realizujący projekt w ramach PO liŚ, którego przedmiotem jest budowa infrastruktury drogowej, nie będzie mógł odliczyć VAT zawartego w cenie zakupionych towarów i usług. Użytkownicy tej infrastruktury korzystają bowiem z niej, co do zasady, nieodpłatnie. Dla takich podmiotów VAT będzie stanowił wydatek kwalifikowalny. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku np. prowadzenia działalności w postaci odpłatnego udostępniania autostrad, działalność taka podlega opodatkowaniu VAT, co może oznaczać, iż w takim przypadku VAT nie będzie mógł być wydatkiem kwalifikowalnym.

Sektor środowiska

1) Gmina realizuje projekt z zakresu budowy kanalizacji, a po zrealizowaniu przedsięwzięcia będzie jego operatorem i będzie pobierać opłaty od użytkowników indywidualnych. W tym przypadku VAT nie może być wydatkiem kwalifikowalnym.

2) Gmina realizuje projekt np. z zakresu budowy kanalizacji. Po zrealizowaniu przedsięwzięcia składniki majątku sfinansowanego ze środków pochodzących z PO liŚ są przekazywane:

a) aportem do należącej do gminy spółki komunalnej (podatnik VAT), która będzie operatorem przedsięwzięcia i która będzie pobierać opłaty od użytkowników indywidualnych za korzystanie z wybudowanej kanalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 2 Ustawy o VAT do działalności gospodarczej, której prowadzenie przesądza o statusie podatnika VAT, zalicza się czynności polegające m.in. na wykorzystaniu towarów w sposób ciągły do działalności zarobkowej. Oznacza to, że wykorzystanie składników majątku trwałego jako aportu, co do zasady jest czynnością podlegającą opodatkowaniu podatkiem VAT. Jednakże, na mocy §8 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie wykonania przepisów ustawy o VAT zwalnia się od podatku wkłady niepieniężne (aporty) wnoszone do spółek prawa handlowego i cywilnego. Zgodnie z art. 86 ust. 1 Ustawy o VAT, wykonywanie dostaw zwolnionych od podatku nie daje prawa do odliczeń i zwrotu podatku naliczonego.

Biorąc powyższe pod uwagę, w przedmiotowym przypadku VAT poniesiony przez gminę w związku z budową infrastruktury będzie wydatkiem kwalifikującym się do wsparcia w ramach PO liŚ,

b) na podstawie umowy dzierżawy gminnej spółce komunalnej lub zakładowi budżetowemu

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT, opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług podlega odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju. Umowa dzierżawy zaliczana jest na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy do świadczenia usług, lub na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT, stanowi dostawę towarów, o ile spełnione są warunki określone w tym przepisie. Przepis ten określa, iż dzierżawę (najem, leasing) uznaje się za dostawę towarów pod warunkiem, iż umowa nie przewiduje, że w następstwie normalnych zdarzeń przewidzianych tą umową lub z chwilą zapłaty ostatniej raty zostanie przeniesione prawo własności. Zatem, jeżeli umowa dzierżawy nie zawiera takiego warunku tego typu czynność stanowi świadczenie usług.

W związku z powyższym w tej sytuacji podatnikowi VAT przysługuje prawo do odliczenia VAT związanego z inwestycją i VAT nie może być wydatkiem kwalifikowalnym,

c) na podstawie umowy użyczenia spółce komunalnej lub zakładowi budżetowemu

Umowa użyczenia ma charakter nieodpłatny. Z tego względu, przy tej formie zagospodarowania majątku trwałego gminy każdy stan faktyczny powinien być analizowany oddzielnie pod kątem przepisu art. 15 ust. 2 ustawy o VAT oraz postanowień:

i) art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT, który stanowi, że opodatkowaniu podlega odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług,

ii) art. 8 ust. 2 ustawy o VAT, który m. in. stanowi, iż nieodpłatne świadczenie usług, jeżeli nie są one związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, a podatnikowi przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego przy nabyciu towarów i usług związanych z tymi usługami, w całości lub części, traktuje się jak odpłatne świadczenie usług.

Brak prawa do obniżenia podatku należnego może być związany np. z nabyciem składników majątku od osoby fizycznej nie będącej podatnikiem VAT, która w związku z tym nie jest upoważniona do wystawiania faktur. Brak prawa do odliczeń może także mieć miejsce, gdy składniki majątku mają związek z czynnościami, które

nie podlegają opodatkowaniu. W tym ostatnim przypadku należy zwrócić uwagę na wyżej cytowany art. 15 ust. 2 ustawy o VAT, który do działalności gospodarczej włączającej w obszar opodatkowania VAT zalicza czynności wykorzystywania towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły do celów zarobkowych.

W związku z powyższym należy przyjąć, iż tylko w przypadku niektórych umów użyczenia, gdzie będzie pewność spełnienia takich warunków jak:

- i) podatnik (gmina) od samego początku nie przewiduje odpłatnego udostępnienia składników majątkowych (np. poprzez ich najem, dzierżawę, wniesienie aportem) i działalność podatnika w zakresie składników majątkowych wytworzonych w związku z realizacją projektu FS lub EFRR nie jest związana z pobieraniem przez niego określonej formy wynagrodzenia,
- ii) faktyczny użytkownik majątku użyczonego przez gminę (np. zakład budżetowy lub spółka komunalna) nie będzie go wykorzystywał do wykonywania czynności odpłatnych w imieniu gminy,

nie będzie służyło gminie prawo do odliczeń przy nabyciu składników majątkowych, a tym samym, VAT będzie mógł stanowić wydatek kwalifikowalny,

- d) *najpierw (np. na okres 5 lat) na zasadzie umowy użyczenia, a następnie gmina sygnalizuje zmianę wykorzystania posiadanych składników majątku poprzez wniesienie ich aportem do spółki*

Jak wskazano w pkt a powyżej, wykorzystanie towarów w sposób ciągły do działalności zarobkowej, zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o VAT, jest zaliczane do działalności gospodarczej podatnika i obejmuje to także przekazywanie składników majątku w formie aportu. Jeżeli gmina zakłada wykorzystanie tych składników poprzez wniesienie ich aportem (nawet w późniejszym okresie, po kilku latach udostępniania majątku na zasadzie umowy użyczenia), składniki tego majątku będą niewątpliwie związane z działalnością gospodarczą podatnika w rozumieniu ustawy o VAT. W sytuacji czasowego, nieodpłatnego wykorzystania tego majątku na cele nie związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa (umowa użyczenia), będzie miał zastosowanie przepis art. 8 ust. 2 ustawy o VAT gdzie wymieniono przypadki nieodpłatnego świadczenia usług, które są traktowane jako odpłatne świadczenie usług. W tego typu sytuacjach nieodpłatne świadczenie usług będzie podlegało opodatkowaniu i podatnikowi będzie przysługiwało prawo do zmniejszenia podatku należnego o podatek naliczony, a co za tym idzie VAT nie będzie mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny.

6.8 Podrozdział 8 - Niezbędne opłaty

- 1) Inne niż podatek VAT obciążenia, podatki, opłaty, których poniesienie jest niezbędne dla realizacji projektu mogą stanowić wydatki kwalifikowalne tylko wtedy, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez Beneficjenta, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego Podrozdziału.
- 2) Odsetki od długów (np. kredytów, pożyczek), koszty wymiany walut i ujemne różnice kursowe nie będą kwalifikowalne.
- 3) Wydatki poniesione na obowiązkowe ubezpieczenia (np. ubezpieczenie placu budowy) oraz obowiązkowe gwarancje bankowe (np. gwarancja wypłaconej zaliczki lub/i gwarancja dobrego wykonania umowy) mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne, jeśli zostały przewidziane w dokumentach przetargowych przygotowanych przez Zamawiającego w ramach procedury udzielenia zamówienia publicznego.
- 4) Wydatki na grzywny, kary finansowe, wydatki związane ze sprawami sądowymi (w tym wydatki związane z przygotowaniem i obsługą prawną spraw sądowych) oraz koszty realizacji ewentualnych postanowień wydanych przez sąd nie będą kwalifikowalne z wyjątkiem wydatków związanych z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych (po akceptacji IZ PO liŚ).
- 5) Opłaty związane z prowadzeniem rachunkowości projektu mogą być uznane za kwalifikowalne w zakresie w jakim jest to wymagane odpowiednimi przepisami bądź wytycznymi.
- 6) Wydatki związane z otwarciem i prowadzeniem odrębnego rachunku bankowego dla celów realizacji projektu oraz opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych, których dokonanie jest niezbędne dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne
- 7) Wydatki związane z obsługą instrumentów zabezpieczających realizację umowy o dofinansowanie mogą być uznane za kwalifikowalne,
- 8) Wydatki poniesione na opłaty administracyjne, których poniesienie jest niezbędne dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały ostatecznie poniesione przez Beneficjenta.

6.8.1 – Sekcja 1 Opłaty za usunięcie drzew i krzewów oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego

1) Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów

Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy. o ochronie przyrody, „*Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2, po uzyskaniu zezwolenia*

wydanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta na wniosek posiadacza nieruchomości. Jeżeli posiadacz nieruchomości nie jest jej właścicielem – do wniosku dołącza się zgodę jej właściciela.”

Ponadto, zgodnie z art. 84 ust. 1 i 2 ww. ustawy „*Posiadacz nieruchomości ponosi opłaty za usunięcie drzew lub krzewów. Opłaty nalicza i pobiera organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów.*”

Mając na uwadze powyższe mogą wystąpić 3 sytuacje:

- a) gmina na rzecz której będą wnoszone opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu w związku z realizacją projektu w ramach PO liŚ jest jednocześnie Beneficjentem w ramach tegoż projektu. W tym wypadku opłata nie została rzeczywiście i ostatecznie poniesiona przez Beneficjenta. W związku z powyższym wydatek ten nie może być uznany za wydatek kwalifikowalny,
- b) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (gminy). W takim przypadku można uznać, iż wydatki te zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez Beneficjenta i w konsekwencji mogą zostać zaliczone do wydatków kwalifikowalnych; dotyczy to również sytuacji, w której spółka komunalna ponosi wydatki na rzecz gminy, do której należy spółka komunalna, jeżeli spółka jest Beneficjentem projektu, a gmina nie jest zaangażowana finansowo w realizację projektu,
- c) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (gminy), która została wskazana we umowie o dofinansowanie jako podmiot uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych. W takim przypadku, przedmiotowy wydatek nie będzie mógł być uznany za kwalifikowalny.

2) Opłaty za zajęcie pasa drogowego

Zgodnie z art. 40 ust 3 ustawy o drogach publicznych „*Za zajęcie pasa drogowego pobiera się opłatę*”. Ustęp 11 ww. artykułu stanowi, iż „*Opłatę, o której mowa w ust. 3, nalicza i pobiera, w drodze decyzji administracyjnej, właściwy zarządca drogi przy udzielaniu zezwolenia na zajęcie pasa drogowego*”. Zgodnie z art. 2a ustawy drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu, powiatu lub gminy.

W tym przypadku, podobnie jak w pkt 1, mogą wystąpić trzy sytuacje:

- a) gmina, na rzecz której będą wnoszone opłaty za zajęcie pasa drogowego w związku z realizacją projektu w ramach PO liŚ jest jednocześnie Beneficjentem w ramach tegoż projektu. W tym wypadku opłata nie została rzeczywiście i ostatecznie

poniesiona przez Beneficjenta. W związku z powyższym wydatek ten nie może być uznany za wydatek kwalifikowalny.

- b) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (gminy, powiatu, województwa). W takim przypadku można uznać, iż wydatki te zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez Beneficjenta i w konsekwencji mogą zostać zaliczone do wydatków kwalifikowalnych; dotyczy to również sytuacji, w której spółka komunalna ponosi wydatki na rzecz gminy, do której należy spółka komunalna, jeżeli spółka jest Beneficjentem projektu, a gmina nie jest zaangażowana finansowo w realizację projektu.
- c) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (gminy), która została wskazana w umowie o dofinansowanie jako podmiot uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych. W takim przypadku, przedmiotowy wydatek nie będzie mógł być uznany za kwalifikowalny.

6.8.2 – Sekcja 2 Opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej lub gazowej

Wydatki poniesione przez Beneficjentów na opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej lub gazowej mogą być uznane za kwalifikowalne jeżeli są niezbędne dla realizacji projektu oraz jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez Beneficjenta.

Jednocześnie Beneficjenci, którzy będą ponosili ww. wydatki zaliczając je do wydatków kwalifikowalnych powinni przechowywać dokumenty przedstawiające sposób obliczenia ww. opłaty przez odpowiednio przedsiębiorstwo energetyczne lub gazownicze w celu udostępnienia wszystkim podmiotom, które są uprawnione do kontroli realizacji projektów współfinansowanych w ramach PO IiŚ.

W przypadku gdy przedsiębiorstwo energetyczne lub gazownicze nie załączy odpowiedniej kalkulacji do umowy o przyłączenie do sieci, Beneficjent powinien wystąpić do przedsiębiorstwa energetycznego o jej udostępnienie.

6.9 Podrozdział 9 - Inne kategorie wydatków, jeżeli wynikają bezpośrednio ze specyfiki danego projektu i zostały wskazane w umowie o dofinansowanie

- 1) Kategorie wydatków wykraczające poza opisane w pkt 6.1-6.8 i 6.12 mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli konieczność ich poniesienia wynika bezpośrednio ze specyfiki realizowanego projektu i jeśli zostaną wskazane w umowie o dofinansowanie.
- 2) Przewiduje się, iż inne niż wymienione w pkt 6.1-6.8 i 6.12 kategorie wydatków będą występowały przede wszystkim w projektach związanych z ochroną przyrody lub tzw. projektach miękkich, tj. przedsięwzięciach nie będących projektami infrastrukturalnymi realizowanych w ramach działań objętych cross-financingiem zgodnie ze szczegółowym opisem osi priorytetowych.

6.10 Podrozdział 10 - Pozostałe

6.10.1 – Sekcja 1 Wydatki operacyjne

- 1) Wydatki operacyjne projektu inwestycyjnego czyli wydatki ponoszone w fazie eksploatacji inwestycji nie są kwalifikowalne. W drodze odstępstwa od tej zasady wydatki poniesione na szkolenie personelu obsługującego oraz na testowanie projektu i jego wyposażenia może być uznane za kwalifikowalne na zasadach określonych we wniosku o dofinansowanie i w umowie o dofinansowanie projektu.
- 2) Przykładowo do wydatków operacyjnych, które nie mogą być uznane za kwalifikowalne zalicza się wydatki poniesione na pensje dla pracowników zatrudnionych w eksploatacyjnej fazie inwestycji, wydatki na produkty podlegające szybkiemu zużyciu, wydatki na części zamienne, energię oraz środki chemiczne do wykorzystania podczas fazy eksploatacyjnej inwestycji.

6.11 Podrozdział 11 - Wydatki niekwalifikowalne na mocy rozporządzeń WE

- 1) Zgodnie z postanowieniami art. 3 rozporządzenia 1084/2006 następujące wydatki nie są kwalifikowalne do wsparcia z FS:
 - a) odsetki od zadłużenia,
 - b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danej operacji,
 - c) mieszkalnictwo,
 - d) podlegający zwrotowi podatek VAT.

2) Zgodnie z postanowieniami art. 7 Rozporządzenia 1080/2006 następujące wydatki są niekwalifikowalne do wsparcia z EFRR:

a) odsetki od zadłużenia

b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu. Wyższy udział procentowy jest dopuszczalny tylko w projektach związanych z ochroną środowiska naturalnego, za zgodą Instytucji Zarządzającej danym Programem Operacyjnym

c) podlegający zwrotowi podatek VAT.

3) W ramach EFRR, ograniczeniom podlegają również wydatki na mieszkalnictwo, co nie jest szczegółowo opisane w Wytycznych, mając na uwadze, iż PO liŚ nie przewiduje realizacji projektów w tym zakresie. **Wydatki związane z mieszkalnictwem nie kwalifikują się do wsparcia w ramach PO liŚ.**

6.12 Podrozdział 12 - Pomoc techniczna dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie PO liŚ

1) Beneficjentami XV i XVI osi priorytetowej w ramach PO liŚ będą następujące instytucje:

a) IZ

b) IP

c) IW/IPII

d) Kluczowi Beneficjenci: GDDKiA oraz PKP PLK S.A.

2) W ramach XV i XVI osi priorytetowej PO liŚ wydatki należące do następujących kategorii mogą być uznane za kwalifikowalne, **pod warunkiem, iż są bezpośrednio związane z realizacją PO liŚ:**

a) wydatki poniesione na wynagrodzenia pracowników zaangażowanych w realizację PO liŚ (wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne i fundusze pozaubezpieczeniowe płacone przez pracodawcę oraz regulaminowe nagrody pracowników zaangażowanych w realizację PO; do wydatków niekwalifikowalnych należą świadczenia urlopowe²⁴, wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, gdy dotyczy to nieobecności dłuższej niż 33 dni, odprawy emerytalno-rentowe, bony żywieniowe dla pracowników).²⁵

²⁴ Przez świadczenie urlopowe rozumie się np. świadczenie określane jako „wczasy pod gruszą” lub inne formy finansowania wypoczynku finansowane z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jak również inne formy wypłaty dokonywane z tego funduszu (bony żywieniowe, dopłaty do stołówki)

²⁵ Postanowienia tego podpunktu wynikają z „Wytycznych w zakresie korzystania z pomocy technicznej” w wersji z dnia 22 maja 2007 r.

W przypadku, gdy pracownik poświęca jedynie część czasu pracy na realizację zadań związanych z wdrażaniem PO liŚ, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część wynagrodzenia, która odpowiada udziałowi czasu pracy poświęconemu PO liŚ w całkowitym czasie pracy danego pracownika,

b) wydatki związane z wyjazdami służbowymi,

c) wydatki związane z podnoszeniem kwalifikacji personelu zaangażowanego we wdrażanie PO liŚ, w tym w szczególności:

i) szkolenia, seminaria, warsztaty, kursy,

ii) studia i inne formy kontynuacji kształcenia,

iii) staże, praktyki i wizyty studyjne w innych krajach biorących udział w realizowaniu polityki spójności UE,

d) wydatki poniesione na usługi doradcze i inne usługi zewnętrzne niezbędne dla prawidłowej realizacji PO liŚ, w tym w szczególności:

i) w obszarze oceny i wyboru projektów do dofinansowania w ramach PO liŚ,

ii) w obszarze kontroli PO liŚ,

iii) związanych z prowadzeniem badań, opracowaniem ekspertyz, analiz, studiów i koncepcji zorientowanych na wsparcie procesu zarządzania PO liŚ,

iv) związanych z przygotowaniem analiz, badań i sprawozdań na potrzeby realizacji PO liŚ, obejmujące swym zakresem cały program oraz poszczególne osie priorytetowe lub działania w ramach PO liŚ;

e) wydatki związane z organizacją i obsługą posiedzeń Komitetu Monitorującego oraz Podkomitetów Monitorujących PO liŚ, grup i zespołów roboczych.

Wyżej wymienione wydatki będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeśli są związane z jedną lub więcej spośród następujących kategorii wydatków:

i) usługi tłumaczeniowe,

ii) wynajem pomieszczeń na posiedzenia,

iii) wypożyczenie sprzętu audiowizualnego i innego koniecznego wyposażenia elektronicznego,

iv) dostarczenie materiałów,

v) opłaty za udział ekspertów,

vi) wydatki związane z podróżą,

- vii) wydatki poniesione na zakwaterowanie osób biorących udział w posiedzeniach,
- viii) wydatki poniesione na wyżywienie osób biorących udział w posiedzeniach,
- f) wydatki związane z wynajmem pomieszczeń (m.in. biurowych, archiwów), remontami pomieszczeń niezbędnymi dla realizacji zadań przez Instytucje uczestniczące w realizacji PO IiŚ,
- g) wydatki związane z wyposażeniem instytucji zaangażowanych w realizację PO IiŚ poniesione w następujących obszarach:
 - i) zakup i instalacja sprzętu komputerowego, sprzętu audiowizualnego, telekomunikacyjnego, informatycznego i teleinformatycznego,
 - ii) zakup i instalacja sprzętu biurowego i biurowo-kancelaryjnego,
 - iii) zakup materiałów i wyposażenia biurowego,
 - iv) pokrycie wydatków związanych z eksploatacją sprzętu i wyposażenia oraz zakup niezbędnych licencji i oprogramowania informatycznego,
 - v) zakup usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych niezbędnych dla efektywnej realizacji programu,
 - vi) Wydatki związane z archiwizacją dokumentów (zarówno w formie elektronicznej jak i papierowej) oraz wydatki związane z ich przekazywaniem do KE,
 - i) wydatki związane z przeprowadzeniem ewaluacji obejmującej swym zakresem ocenę całego programu oraz poszczególnych osi priorytetowych,
 - j) wydatki związane z realizacją Planu Komunikacji oraz działań informacyjnych i promocyjnych,
 - k) wydatki związane z prowadzeniem punktów informacyjnych i promocyjnych i bieżącej obsługi administracyjno-biurowej procesu informowania,
 - l) wydatki związane z programowaniem przyszłych interwencji strukturalnych w ramach nowej perspektywy budżetowej UE.

W ramach projektów pomocy technicznej wydatki związane z zakupem bądź leasingiem środków transportu stanowią wydatki niekwalifikowalne.

Załącznik nr 1 WZÓR OŚWIADCZENIA O KWALIFIKOWALNOŚCI VAT

Załącznik nr..... do umowy nr.....z dniao dofinansowanie projektu.....(nazwa projektu).

Nazwa i adres beneficjenta

(miejsce i data)

OŚWIADCZENIE O KWALIFIKOWALNOŚCI VAT

W związku z ubieganiem się.....(*nazwa beneficjenta oraz jego status prawny*)..... o przyznanie dofinansowania ze środków(*nazwa funduszu*) w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na realizację projektu.....(*nazwa projektu*),.....(*nazwa beneficjenta*) oświadcza, iż realizując powyższy projekt nie może odzyskać w żaden sposób poniesionego kosztu podatku VAT, którego wysokość została określona we Wniosku o dofinansowanie.

Jednocześnie.....(*nazwa beneficjenta*)..... zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej w ramach projektu.....(*nazwa projektu*)..... części poniesionego VAT, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku* przez(*nazwa beneficjenta*)..... .

.....

(podpis i pieczęć)

* Por. z art. 91 ust. 7 Ustawy o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004r.

Załącznik nr 2 Lista szczegółowych kategorii wydatków, dla których warunkiem uznania za kwalifikowalne jest bezpośrednio wskazanie we wniosku o dofinansowanie (w pkt zatytułowanym „Opis projektu”) oraz wskazanie w umowie o dofinansowanie:

- 1) wydatki związane z przygotowaniem projektu (jeżeli przygotowanie projektu stanowi część projektu inwestycyjnego),
- 2) wydatki związane z zarządzaniem projektem (powinny być szczegółowo opisane i uzasadnione),
- 3) wydatki poniesione na nabycie nieruchomości,
- 4) wydatki związane z adaptacją bądź remontem budynków lub budowli nabytych w ramach wydatków kwalifikowalnych,
- 5) w przypadku wywłaszczenia, niezbędne opłaty związane z decyzją o wywłaszczeniu, takie jak wycena rzeczoznawcy, pomoc prawna, tymczasowa umowa dzierżawy przedmiotowego gruntu jak również odszkodowania za wywłaszczenie,
- 6) wydatki poniesione na obowiązkowy wykup nieruchomości lub obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania,
- 7) wydatki poniesione na zakup przenośnych środków trwałych, które nie będą na stałe zainstalowane w projekcie (np. specjalistyczne pojazdy do monitorowania sieci kanalizacyjnej, wozy asenizacyjne, samochody ratownictwa chemicznego, samochody ratowniczo – gaśnicze, w przypadku projektów polegających na sortowaniu odpadów u źródła ich powstania – specjalne samochody, kontenery i pojemniki na śmieci (pod warunkiem stosowania zasad dotyczących pomocy publicznej), specjalistyczny sprzęt komputerowy, fotoradary zamontowane w pojazdach właściwych służb itp.) – wraz z uzasadnieniem,
- 8) wydatki na przenośne środki trwałe nie zainstalowane na stałe w projekcie, zakupione lub wytworzone w celu realizacji projektu (np. samochody, komputery, meble, drukarki, itp.) – wraz z uzasadnieniem,
- 9) wydatki związane z wykorzystaniem, innych niż leasing, technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności,
- 10) inne kategorie wydatków niż wskazane w pkt 6.1-6.8 i 6.12 Wytucznych.

Lista szczegółowych kategorii wydatków, które powinny być wskazane we wniosku o dofinansowanie (natomiast nie trzeba ich wskazywać w umowie o dofinansowanie):

- 1) wydatki poniesione na podatek od towarów i usług; do wniosku o dofinansowanie Beneficjent powinien ponadto dołączyć „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT”

- 2) jeżeli w ramach realizacji projektu będą realizowane prace związane z przebudową urzędzeń obcych (jest to dopuszczalne w zakresie określonym w projekcie budowlanym) we wniosku o dofinansowanie należy zamieścić krótką informację w tej kwestii.